

**A'ALO LAIXE NOXOU IESU
KALISITO ANE
MALUKO
MUKAUKAVUNU
Vaikala lamana**

A'alo laixe ane Maluko mukaukavu ne anu musokou a'alo noxou lexe, “A'alo laixe ane 'o ne, anu a'alosou Iesu Kalisito, anu Lataua 'Olu.” No anu a'alo ane 'o la nenge tamaisou xavi no anu xaixai noxou. Nenge tamisou xavi no anu a'alo noxou no mine mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua, xe xavi no mine mukusai'a ta uleenu ta masumasua, xe no mine mululusou susu noxi'a ta mitema. Iesu anu molu mulemolu lexe, “Anu Itema 'Olu.” Mo Anu muvikala lexe Anu mune'e mu'italonu maulixu sou ulotone'i ta mitema ilivu no anu susu.

No anu a'alo noxou Maluko, la anu mua'alo muisalili no anu xaixai noxou Iesusi, ia ua'alo tavu'alo no anu vaivaikala noxou xe a'alo noxou e mulosie'i ta mitema no anu uasi. Xe ili'i la Maluko mua'aloxu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema sevile xe a'alosou Iesu mulai la Sata ni mutovonu. Anu mua'alo aloxo ne mukalu la mulai mua'aloxu xaixai noxou Iesu sou mupamauline'i ta mitema xe mulosie'i ta mitema lavulavu. Tei la ta molomolo noxou Iesu ilavusou Iesu laixe uasi, ia no mine ilo'a mixolu maxuveeni la sou ane'i misoko sou milavusou laixe. Ia ane'i ane imasaxau Iesu uasi ne tane'i masuau mo i'oxonu masuanu. Xe no anu mautunu ta tamei sou ukalusou a'alo, la mua'aloxu mii ma'ia muxali noxou Iesu no anu voxo kalukaluxusou no lialia 'o. Mii mutila ane ta mitema mivau

musoli xe milixu teitexi no oву valautu ilou
voxo sou Anu mutulu mumauli la.

A'alo muai no nano aloxo 'o

A'alo laixe musokou 1:1-13

Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 1:14–9:50

Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne
Ielusalemu 10:1-52

Voxo kaluxusou noxou Iesu xe mii ma'ia mux-
ali no ale ne Ielusalemu 11:1–15:47

A'alosou Iesu mutulu no anu soli 16:1-8

Iesu mupalapala'a xe mukalu la mulivu mulai
teitexi 16:9-20

Ioanesi Mua'aloxu Vaikala

(*Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Ioa 1:19-28*)

¹ Tava'u a'alo laixe sou Iesu Kalisito, Lataua
'Olu ne, Anu muxali tatei aloxo 'o. ²✧Aisaia, itema
sou palomatana ne, anu mukaukavu aloxo 'o,

“Ngalomu, eni apalusou itema vile sou
upala'alixu vaikala noxilo

mo uuli noxine sou upaipounu vote'isine.”

³ ✧“Itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi
aloxo 'o,

‘Ngalalaxiinu vote'isou IAUE, mo ngamomosou
kalumo.’”

⁴ ✧La sou itema e ualasou lexe Ioanesi ne,
anu muxali no xalee lia vitanisi. Anu muvikala
pekia'u mulai noxi'a ta mitema lexe ixiiu opone'i,
mo sou anu u'ulosi'a. La sou Lataua uxiiu tu-
malouu 'ili'ilixu masumasua noxi'a ne. ⁵ Ta

mitema sou xalee lia tila ne Iutaia mo tuala tila
ne Ielusalemu ne, mine'e noxou mukalusi, sou
mivikala lamana no anu 'ili'ilixone'i vilevlesi,

✧ **1:2:** Mal 3:1 ✧ **1:3:** Ais 40:3 ✧ **1:4:** Apo 13:24; 19:4

la sou anu Ioanesi mu'ulosi'a no lexa ne Ioridani. ⁶ ✧Ioanesi ne, musakii kameli laxusou sou mutaluxu vasimolu xe muutupokoxu no anu bulumakau sosou. 'Ani'anixu ane musia'e taula ilou unuxu lexaxu. ⁷ ✧Anu muvikala aloxo 'o, “Eni euli 'o, ia Anu ane uili'i noxilo ne, Anu xaviinu muuli noxilo mo eni amomomo sou alulusou lamotasou sioveuxu tava'u uasi. Xo eni amitema vitanisi. ⁸ Eni a'ulosinge no anu lexasi, ia Anu u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna.”

Ioanesi Mu'ulosou Iesu Mukalu, La sou Tovoto Muxali Noxou

(Mat 3:13–4:11; Luk 3:21-22)

⁹ No anu imamaa ane ne, la Iesu mu'umesou tualasou ne Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia sou mununa muxali no lexa ne Ioridani. La sou Ioanesi mu'ulosou. ¹⁰ Xe mu'ulo mukalu ia muxali mutelo no lexa loxo'u, la alaxu vilesisi, mumaisou opo loxotolo mukisi la Uleenu muvava mulu'e loxo ngiala kuau sou muxolu noxou. ¹¹ ✧La mulomusou 'ava molu no opo loxotolo, muvikala aloxo 'o, “Eni 'alixeni ane nini, amasaxaine misevile mo opoleli mu'osasine misevile.”

¹² Xe alaxu vilesisi 'o, la Uleenu Tavuna mulutulixu sou mulailixu no xalee lia vitanisi. ¹³ ✧Mulai muxolu ane voxo mavulovexa tami'a, la Satani mutovonu. Mulai ilo'a ta mimii iouiou ane ta vova mixolu ane, ia ta angelo mine'e sou misaxila'u.

Iesu Mu'avali'a ta Molomolou
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

✧ **1:6:** 2Ta 1:8; Mat 11:8 ✧ **1:7:** Apo 13:25 ✧ **1:11:** Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 12:18; Mak 9:7 ✧ **1:13:** Lex 91:11-13

14 ✨Xe ili'i no voxo ane ane'i mitetelisu Ioanesi sou milai mi'unalailixu mo mitatuxu no taasou navunavu, la Iesu mulivu muto'o ne Xalilaia sou mua'aloXu a'alo laixe noxou Lataua, 15 ✨la muvikala aloxo 'o, "Voxo ane ne a muxali 'o, mo saxisaxila'u noxou Lataua a mune'e 'alai mukalu. Ngaxiu opongengi mo ngamuxamuxaxu tangengi no anu a'alo laixe noxou Lataua."

16 No voxo vile, la Iesu mumuamua'i no pa'umolu kupa ne Xalilaia, la mumaisou itema vile ualasou lexe Saimoni ilou vimou Andeleasi ikakae, xo ane'i ilou ta mitema sou ikaene'i ta sinana. 17 Xe muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, "Ngane'e mo ngamulileli, mo sou eni alosinge lavulavu sou ngalapune'i ta mitema." 18 Xe alaxu vilesisi 'o, la ilou mi'umesou kaexa'a mukalusi muai ne, ia ilou milutu sou mimulinu.

19 Xe mulutu sou mumuamua'i musuku mulai seville la, la mumaisi'a Iakovo ilou vimou Ioanesi ioloonu kaexa'a ilou. 20 La uvoovoxo la uasi. Muavuti sou mu'avali'a ilou la. Xe ilou miavuti la mi'umesou mami'a Sevetaio ilo'a ta mitema sou xaixai noxou no uaxa ne, ia ane'i ilou milutu sou mimulinu Iesu.

*Iesu Mukusau Uleenu Vile Masua Muxolu
Noxou Itema Vile
(Luk 4:31-37)*

21 Ane'i milutu sou milai no tuala ne Kape-naumu. Mixali mixolu, la anu voxo Tavuna muxalisi'a. La sou Iesu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia sou musoko mulosi'a ta mitema lavulavu. 22 ✨Xe ta mitema milomusou vaivaikala noxou, la mikuluke misevile. Xo Anu mulosi'a lavulavu ne loxo itema vile tatila vaikalau, ia

loxo vaikala noxi'a ta mitema sou lapuloto uasi. ²³ Alaxu vilesisi 'o, la itema vile no nixi no taiine'li ne, uleenu vile masua muxoo noxou, la muavuti sou mu'ava aloxo 'o, ²⁴ ✧“Iesu, nini itema sie Nasaleti. Nene'e 'o sou na'oxonu ma'ia noxixe? Nene'e 'o sou lexe nakalusixe? Eni elavu lexe nini itema e Lataua musosovosine lexe nini Anu na'u 'ole ane.”

²⁵ Xe Iesu mulomu aloxo ne, la muavuti sou mukaitolonu aloxo 'o, “Naxolu tasiau! Mo naxexesou itema ne!” ²⁶ ✧Xe uleenu masua ne, muavuti la mu'umu'umunu itema ne xe muungaunga, la sou muxexesou.

²⁷ Xe ta mitema mimalei aloxo ne, la mikuluke la mitalitali'isi'a ngatongato'o aloxo 'o, “Nenge mii ma'ia ane muxali loxo 'o? Nenge telavu lexe lavulavu noxou ne, mii alavua mo Anu xaviinu misevile. Xo Anu mupalusi'a ta uleenu masua 'o la milomuxusi.” ²⁸ ✧Alaxu vilesisi 'o, la a'alo sou Iesu ne milai mia'aloxu no xalee lia tila ne Xalilaia mukalusi.

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tavu'alo
(*Mat 8:14-17; Luk 4:38-41*)

²⁹ Xe milaa miuatu no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la milai avilesi no tani noxou Saimoni ilou Andeleasi. Iakovo ilou Ioanesi kalumo ne mimulinu sou ilo'a milai. ³⁰ Milai mixali, la Saimoni leuanu ne a iai no luu, xo pipiena mu'oxone la vasimele ialuxu. Alaxu vilesisi, la mivikalanu Iesu lexe ane mipipiena. ³¹ Xe Anu muavuti la mulai noxie sou mukasi vaxa no avole, io sou mutulusie. Xe pipiena ne muxexesie, la sou ane mitulu sou mixutuxuxa'a la'ilali.

³² Xe no 'olo'olovoxo no mine aso ulu'elai, la ta mitema mino'a ane'i ane vovolea iouiou mu'oxone'i mo ane'i ane ta uleenu masumasua mixoo noxi'a sou mine'ene'i noxou. ³³ Ta mitema no tuala ane ne, mine'e mukalusi mole no ale no aitengaxu tani ne ane'isi. ³⁴ ✧ La sou Anu mupamauline'i ane'i tavu'alo e vovolea iouiou mu'oxone'i ne, xe mukusai'a ta uleenu masua noxi'a xalee se'i. Ia ta uleenu masua ne milavusou Iesu, la sou Iesu iou movaxa noxi'a la muvikalane'i lexe mamu sou ivivikala lexe Anu 'ei.

Iesu Mulinga Mulai Noxou Momu

³⁵ ✧ Xe no kakau no mine lamana upau lailaixe uao, la Iesu mulaa sou mulai mulinga no xalee tani vile e ta mitema se'i ixolu no anu uasi. ³⁶ La sou Saimoni ilo'a ta menexu, milutu sou milai mikamulinu. ³⁷ Xe mixalisou la mivikalanu aloxo 'o, "Ta mitema te tavu'alo 'a ikakamulineni!"

³⁸ Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ioxe, nenge'a talai no xalee tuala se'i ane uxolu se 'ala'alai. Xo eni emasaxa lexe aa'aloxu a'alo noxou Lataua noxi'a kalumo. Xo xaixai e eni ene'e sou lexe a'oxonu ane." ³⁹ ✧ La sou Anu muxixaoxao no xalexalee tuatuala no nano no xalee lia tila ne Xalilaia sou mua'alo no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia xe mukusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a ta mitema.

*Iesu Mupamaulinu Itema E Vulukali Mu'oxonu
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Xe ili'i, la itema vile vulukali mu'oxonu ne, mune'e noxou Iesu la muxola'u tava'u vo'uxu mo mutangatulu no talaxu ka mulinga xaviinu sou lexe upamaulinu. La sou muvikalanu aloxo

✧ **1:34:** Mak 3:10-12 ✧ **1:35:** Mat 14:23; Mak 6:46 ✧ **1:39:** Mat 4:23; 9:35

'o, “Lexe nini nemasaxa, la napamaulileli mo eni axali malemalenga no iou Lataua.”

⁴¹ La sou Iesu tanuxu misevile la mukasi vaxa no vasimolu la muvikalanu aloxo 'o, “Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga.” ⁴² Xe alaxu vilesisi 'o, la vulukali ne muxexesou avile, mole anu malemalenga.

⁴³ Xe Iesu muavuti la mupalusou mupasipaa mulai, la mulosou vaikala pekia'u aloxo 'o, ⁴⁴ ☆ “Nalai, ia umomomo sou naa'alou evile no anu mii ane eni e'oxonu noxine 'o uasi manina. Ia nalai namaxainesi noxi'a ta aili'i mo nalosi'a mii ane ulai noxou Lataua loxo Mosesi mulemolu sou napala'alixu lexe nini nexali malemalenga no iou Lataua mukalu. Mo sou ta mitema imaisou, la ilavu lexe nini ane vasimene laixe mukalu.” ⁴⁵ Ia, itema ne ulomu ua. Mulai ne la mua'aloi'axu ta mitema mii ma'ia ane muxali noxou. Mole a'alo ne, ta mitema no xalexalee tuatuala milomusou mukalu. Tava'u xo ta mitema milomusou a'alo ka mine'e noxou Iesu, la sou ane Iesu u'unalai no tuala vile mo iou upala'a noxi'a ta mitema la ua. Uxoxolu no ale no xalexalee tani ane evile uxolu no anu uasi. Ia ta mitemasi ne, ilutu no xalexalee tuatuala va'ava'axu sou inene'e noxou ukalusi.

2

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vasimolu Mu-soisoli

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Ioxe, voxo se'i mukalu, la Iesu mulivu mune'e ne Kapenaumu la, sou mulai muxolu no tani vile. Xe ta mitema milavu aloxo ne, ² la mix-ali mipita no nano no tani ne, mole tani ne

☆ **1:44:** Liv 14:1-32

mu'ana'ana mo no ale no aitenga ne, tani mutomu manina. Mine'e sou Anu mua'a'aloi'a no anu vaikala noxou Lataua. ³ Mine'e la ta mitema tami'a noxi'a mitavulenu itema vile ne vasimolu musoisoli mukalu mo umomomo sou umuamua'i uasi. ⁴ Tava'u xo ta mitema te tavu'alo e mine'e mixali ne, la tani mutomu mukalu. La ane'i imomomo sou imuamua'ilixu ulai noxou Iesu uasi. La sou mitelailixu no tani e Iesu muxolu no anu ne laxa'u ka mi'elixu taxa mumomomo noxou itema ne io, sou mitaloxolixu ilou luusou e muai no anu mulu'e noxou Iesu. ⁵ Xe Iesu mumaisou mii ane ta mitema tami'a ne mi'oxo noxou menexi'a ne, la Anu mulavu lexe ane'i mimuxamuxaxu tane'i maninasou. La sou muavuti la movikalanu itema e vasimolu musoisoli ne aloxo 'o, "Vivilo, eni exiu tumalilou 'ili'ilixo masumasua noxine ne."

⁶ No voxo ane ne, la ta mitema sou lapuloto se'i a italupexa ne, la milomusou Iesu movikalanu itema ne, la xavutalai'a movikala lexe, ⁷ "Loxovaa ane itema 'o mu'oxonu vaikala ane loxo 'o? Anu movikala masua mulai noxou Lataua ne. 'Ei ane umomomo sou uxii tumalouu 'ili'ilixu masumasua o? E, Lataua anusisi!"

⁸ Alaxu vilesisi 'o, la Iesu uleenu mulavusou xavutalai'a. La sou Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Loxovaa ane ngingi ngexavutala piena no anu mimii ane 'o? ⁹ Vaikala anevaa ane laixe sou eni alemolu ulai noxou itema e vasimolu musoisoli, sou lexe eni amaxa'u xavi noxilo? Eni avikalanu lexe 'ili'ilixu masumasua noxou a exiu tumalilou ne, uasi? Eni avikalanu lexe utavulenu mo'esou mo ulai? ¹⁰ Mo sou ngingi ngalavu lexe Itema 'Olu ne, Anu muno'u xavi kalumo sou uxaxai no lia 'o sou uxiiunu tumalouu 'ili'ilixu ane masumasua." Xe muavuti la movikalanu itema e

muai no mo'esou ne aloxo 'o, ¹¹ “Avikalaneni, natulu mo nano'u mo'esine mo nalai no taasine.”
¹² Xe itema muavauti no lia 'o, la mutulu sou muno'u mo'esou alaxu vilesisi, la mulaa muuatu no ie'i ane'i latala ne, sou mulai. Ane'i latala ne, mimaisou la mikuluke manina la mi'itinu Lataua ualalous. Mivikala aloxo 'o, “Nexi talavusou tamaisou mii vile loxo 'o tatei uasi!”

Iesu Mu'avalou Levi
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Xe ili'i, la Iesu mulivu sou mulai no kupa pa'umolu ne Xalilaia la. La ta mitema tavu'alo mine'e mixali noxou, la Anu muavuti sou mua'aloi'a no anu vaikala noxou Lataua.
¹⁴ Xe mumuamua'i musuku mulai, la mumaisou itema vile ualalous lexe Levi, e Alipaio 'olu uxoxolu no nano no tani ane ta mitema i'una xe iuatu no xalee lia tila ne Xalilaia, la ilea lamoli no anu, la mu'avalou aloxo 'o, “Nane'e mo namulileli.” La sou Levi muavuti sou mumulinu.

¹⁵ Ilou milai mixali no taasou Levi, la sou ane'i ilo'a Iesu mixolu sou mi'ani. Se'i noxi'a ne, ane'i ta mitema sou itaxusou lamoli mose'i ane'i ta mitema sou ilavusou i'oxonu 'ilixo masumasua misevile xe ta molomolou Iesu kalumo. Ane'i ta mitema ane aloxo ne, tavu'alo noxi'a ilavusou imulinu Iesu utotomu. ¹⁶ ✧Xe ta mitema sou lapuloto, ane'i ta Palisaio mimaisou Iesu ilo'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixo ane masumasua mo ta mitema sou itaxusou lamoli i'ani ipita loxo ne, la mitali'isi'a ta molomolou Iesu aloxo 'o, “Loxovaa ane Anu ilo'a ta mitema sou itaxusou lamoli mo ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixo masumasua i'ani ipita loxo ne?”

✧ 2:16: Mat 11:19

17 Xe anu Iesu mulomu aloxo ne, la muvikalane'i aloxo 'o, "Itema e pipiena u'oxonu uasi ne, umomomo sou ulai umaisou itema sou pamauli uasi. Ia itema ane pipiena u'oxonusi, anu ulai umaisou itema sou pamauli. Anu aloxo ne, la sou eni ene'e 'o sou a'avalali'a ta mitema mulapu uasi, eni ene'e 'o sou a'avalali'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixu masumasua."

Talitali'isou Pelemu
(*Mat 9:14-17; Luk 5:33-39*)

18 Alaxu vile, la ta molomolou Ioanesi xe noxi'a ta Palisaio ipepelemu. La sou ta mitema seli mine'e noxou Iesu, la mitali'isou aloxo 'o, "Loxovaa la ta molomolou Ioanesi mo noxi'a ta Palisaio a ipepelemu, ia ta noxine uasi 'o?"

19 Xe Anu muavuti la mukolinu tali'ii'a aloxo 'o, "Ia xo lexe, itema vile utaula'i alavua loxo vaimomo 'o, la ta minuminu e mine'e sou mimaissouxu taula'ixu ne, umomomo sou ipelemu? Uasi, ane'i i'ani. Voxo ane anu itema e utaula'i a ilo'a ixoxolu ne 'o, la ane'i umomomo sou ipelemu sou la'ilali uasi. 20 Ia lexe no voxo ane ane'i ino'u itema e mutaula'i alavua ulai, ia ilo'a ixolu la uasi, la sou no voxo ane ne, ane'i ipelemu sou i'ou la'ilali ua.

21 Itema vile umomomo sou uno'u lavalava xasixu seville alavua, ka ulai usimenu vaxa no anu ane mamuxanu mukakaa ne uasi. Xo lexe anu u'oxo aloxo ne, xe lavalava xasixu alavua ne utaxulapu la ukakaa lavalava ane mamuxanu ne u'okinu la. 22 Mo itema vile umomomo sou utau uaini alavua u'una no anu uaini vexasou ane mamuxanu uasi. Xo lexe anu u'oxo aloxo ne, la uaini ne upaunoxu vexasou mamuxanu, la

uaini ilou vexasou ne masua avile. Uasi, anu utau uaini alavua ne, u'una no anu vexasou alavuasi.”

*Mi'elexu Ame Temanu no Voxo Tavuna
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ No voxo Tavuna vile, la Iesu ilo'a ta molomolou milai mimuamua'i no nano no xai sou ame. Ilo'a mimuamua'i milalai, la ta molomolou misoko sou mi'elexu ame temanu se'i. ²⁴ ✧Xe ta Palisaio mimaisi'a la mitali'isou Iesu aloxo 'o, “Ae, loxovaa ane ta molomolomeni 'o mi'oxonu 'ilixu ane umomomo sou ta'oxonu uasi no voxo Tavuna loxo 'o?”

²⁵ ✧Xe Anu muavuti la mukolinu tali'ii'a aloxo 'o, “Xo loxovaa, ngaitisou a'alo sou Deviti ilo'a ta mitema noxou uasi? Ane'i xa'a la'ilali sou ino'u uasi xe misolixa'a, la mi'oxo ma'i? ²⁶ ✧No tauu ie ane itema vile ualasou lexe Aviata muxolu loxo kisi'a ta aili'i, la anu Deviti ne mulai mu'unalai no taasou Lataua ne, sou muno'u la'ilali noxou Lataua sou ilo'a ta mitemau mino'u. La'ilali ane ne, umomomo sou ta mitema vitanisi i'ou uasi. Ta aili'i aloxo Aviata ne, imomomo sou i'ou.”

²⁷ ✧Xe muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, “Voxo Tavuna ne, Lataua musosovosou sou usu'uline'i ta mitema, ia sou ta mitema isu'ulinu voxo Tavuna uasi. ²⁸ La sou Itema 'Olusi ne, Anu mutila manina misevile no anu voxo Tavuna ne.”

3

*Iesu Mupamaulinu Itema E Avolu Musoisoli
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Xe alaxu vile la, la Iesu mulai mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. La itema vile avolu

✧ 2:24: Lap 23:25 ✧ 2:25: 1Sa 21:1-6 ✧ 2:26: Liv 24:5-9

✧ 2:27: Lap 5:14

musoli ne 'a, ilo'a ixoxolu no nano. ² Ta mitema sel'i noxi'a ne, ikakamuli vote'i sou itulusou Iesu no anu vaivaikala. Ane'i mine'e sou iutiou sou imalei lexe anu upamaulinu itema ne no voxo Tavuna ne. ³ Xe Iesu muavuti la muvikala itema e avolu musoisoli ne aloxo 'o, "Nane'e mo natulu no talaxa'a ta mitema latala 'o."

⁴ ✧Xe itema ne, mune'e mutulu mukalu la Iesu mutali'isi'a ta mitema ne aloxo 'o, "Vote'i anevaa ane laixe sou tamulinu lapuloto sou voxo Tavuna 'o? Anu laixe sou ta'oxonu 'ilixo laixe, uasi? Laixe sou ta'oxonu 'ilixo masua? Anu laixe sou tapamauli itema, uasi? Laixe sou tava'u itema usoli?" Anu mutali'isi'a aloxo ne, ia ane'i ivikala vile uasi, mixolu tasiausi.

⁵ Xe Anu la'iaxu, la iou muitisi'a mukalusi. Io tanu lili'a misevile xo ane'i oponeli pekia'u, la sou muvikalanu itema ne aloxo 'o, "Namexiinu avone uuatu!" Xe anu mumexii avolu muuatu la avolu ne muxali laixe la. ⁶ ✧Xe alaxu vilesisi 'o, la ta Palisaio miavuti milaalaa sou milai ilo'a ta mitema noxou Elodesi mipita sou mivivikala sou ikamuli vote'i sou itetelisu Iesu sou ivau.

Ta Mitema Tavu'alo Mipita no Kupa Pa'umolu

⁷ Xe Iesu muavuti la ilo'a ta molomolo noxou ne, misuku no tuala ane ne, sou milai loxo no kupa ne Xalilaia. La ta mitema sie Xalilaia tavu'alo misevile mimulinu. ⁸ Ta mitema milomusou a'alosou xaixai e Anu mu'oxonu, la tavu'alo misevile mine'e mixali noxou. Me'a loxo ne Iutaia mo ne Ielusalemu mo ne Idumaia mo no xalee lia mulai loxo taxisa'isie lexa ne Ioridani ia xalee vile ne. Xe ta mitema tavu'alo mixolu 'ala'alai no tuala ne Taia ilee Saidoni

ne mine'e mukalusi. ⁹ Tava'u xo ta mitema tavu'alo misevile minene'e, la Anu muvikalane'i ta molomolou lexe ino'u uaxa vile sou une'e uai lumamo sou Anu utelai uxolu no anu. Xo mamu lexe ane'i ine'e ipita la isounu. ¹⁰ ✧Xo Anu mupamauline'i ta mitema tavu'alo, la sou ane'i ane pipiena iouiou mu'oxone'i ne, isousoune'i ta menexi'a sou ikasou. ¹¹ ✧Xe ane'i ane ta uleenu masua ixoo noxi'a imaisou Iesu, la itangatulu ulu'elai no tava'u, io sou i'ava aloxo 'o, "Nini 'o ne, nini Lataua 'Olu manina." ¹² ✧Ia Anu Iesu muvikala pekia'u mulai noxi'a lexe mamu sou ilai ivikala lamana lexe Anu 'ei manina.

*Iesu Musosovosi'a ta Mitema sou Xaixai Noxou
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Xe ili'i, la Iesu mutelai no laxa'ilu vile sou mu'avali'a ane'i ta mitema ane anu mu-masaxai'a, la sou ane'i mine'e mixali noxou. ¹⁴ Anu mu'avali'a mavulovexa vile mo mulelia tamei, la sou mumoxo'a lexe ane'i ta mitema sou xaixai noxou, sou lexe ixoo 'alal noxou mo Anu upalupalusi'a ilai no tuatuala sou ia'aloxu vaikala noxou Lataua, ¹⁵ mo ulosi'a xavi kalumo sou ikusai'a ta uleenu masua. ¹⁶ ✧Ane'i e mavulovexa vile mo mulelia tamei Anu musosovosi'a ne, ualauyasi'a aloxo 'o. Vile noxi'a ane Saimoni e Iesu mumoxo'u ualasou vile lexe Pita. ¹⁷ ✧Xe tameisi'a ilou tatalusi'a ane Iakovo, ilou vimou Ioanesi e Sevetaio ta 'olu. Iesu mumoxo'a ilou kalumo lexe Voanelexesi. Uala ane ne, laaxu lexe Lele'e ta 'olu. ¹⁸ Xe se'i noxi'a ane Andelesi mo Pilipi mo Vatolomaio mo Mataio ilou Tomasi mo Iakovo e Alipaio 'olu mo Tataio

✧ 3:10: Mat 14:36 ✧ 3:11: Luk 4:41 ✧ 3:12: Mak 1:34

✧ 3:16: Ioa 1:42 ✧ 3:17: Luk 9:54

mo Saimoni anu itema vile noxi'a ta mitema ane ixavutala lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a,¹⁹ mo Iudasi Isikarioti, anu e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema sou mivau.

Iesu Xe Velesevulu

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Xe Iesu mulivu mune'e sou mu'unalai no tani la, la ta mitema tapiena misevile mine'e mipita noxou, la mole anu ilo'a ta molomolo noxou ne, umomomo sou i'ani la ua. ²¹ Xe ta minuminu milomusou a'alosou xaixai e Anu mu'oxo'oxonu ne, la milutu mine'e mixali noxou sou lexe ilivulixu. Xo ta mitema mivikala lexe Anu muxovulaulau.

²² ✧Xe ta mitema sou lapuloto me'a loxo ne Ielusalemu mito'o mixali, la mivikala lexe, “Velesevulu ane uxolu noxou ne, la sou ane anu ukukusai'a ta uleenu masua no anu xavi noxou ne. Xo anu Velesevulu ne, anu tila noxi'a ta uleenu masua ane.”

²³ Xe Iesu muavuti la mu'avali'a mine'e noxou sou muvikalane'i no anu vaikala latilovo sel'i aloxo 'o, “Loxovaa, Satani umomomo sou ukusau Satani?” ²⁴ Xe lexe tuala vile ta mitema sou ikalikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o noxi'a, la tuala ne umomomo sou utulu pekia'u uasi.

²⁵ Mo lexe tani vile ta mitemasou kalumo ne ikalikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o noxi'a, la ta mitema sou tani ane ne, xoluxoluxa'a ne laixe uasi. ²⁶ Ia lexe Satani ne, ilo'a ta mitemau i'oto'oto mo ikalipala la anu xaviinu uasisi. ²⁷ Mo anu manina lexe itema vile umasaxa sou u'unalai no taasou itema sou xavi vile sou uno'u miumiu, la anu laixe lexe anu usakisakiinu itema sou

✧ 3:22: Mat 9:34; 10:25

xavi ne tei o, ka sou anu u'unalai sou upakali itema ne miumiu.” ²⁸ Xe Iesu muvikalala aloxo ne mukalu, la muavuti sou muvikalane'i aloxo 'o la, “Eni avikalangengi manina musuku aloxo 'o, Lataua umomomo sou uxiu tumalouu 'ili'ilixo masumasua mo vaivaikala masumasua noxi'a ta mitema ulai noxou. ²⁹ Ia, anu ane uvikalala masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la Lataua umomomo sou uxiu tumalou vaimomo 'o mo ili'i uasisi manina. Susu noxou ne, uxolu avilesi.”

³⁰ Iesu muvivikalala mulai noxi'a aloxo ne, xo ane'i mivikalala lexe uleenu masua vile ane uxolu noxou.

*Iesu Nenu Ilo'a ta Vimovimou
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ ✧Iesu uvivikalane'i ta mitema aloxo ne, ia nenu ilo'a ta vimovimou mine'e mo a itutulu no ale no tani e Anu uxoxolu no anu ne. Mine'e mitulu ane no ale nesi, ia mipalusou itema vile sou u'avalou lexe une'e noxi'a. ³² Ta mitema tavu'alo te mine'e mita'olu mixaliliou ne a ixoxolu no lia, ia mivikalane'i lexe, “Nenine ilo'a ta vivine a ikakamulineni, mo a itutulu no ale.”

³³ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ei ane nenilo ilo'a ta vivilo ne?”

³⁴ La muavuti sou iou muitisi'a ta mitema e itata'olu ixaliliou ne ka muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamaisou, nenilo ilo'a ta vivilo ane'i 'a. ³⁵ Ane'i ane lexe imulinu masaxa noxou Lataua, la eni nenilo mo vivilo mulu ilee vivilo sema ane.”

4

*Vaikala Latilovo sou Itema Usu'a Ovu Ngiaxu
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

✧ 3:31: Mak 6:3; Ioa 2:12; Apo 1:14

1 ✧Xe ili'i, la Iesu musukusou tuala mo tani e Anu muxoxolu no anu ne, io Anu musuku mulai no kupa ne Xalilaia sou musoko sou ulosieixu ta mitema lavulavu la. La ta mitema tavu'alo mis-evile mine'e mixali noxou mole mitaataasou, la sou Anu muili'e mutelai no uaxa sou mutalupexa no anu, ia ta mitema mita'olu no nano no kupa pa'umolu. 2 ✧Mulosi'a lavulavu no anu mii piena misevile. Lavulavu ane Anu mulosi'a ne, anu mulailixu no anu vaikala latilovo mukalusi. No nano no anu vaikala noxou ne, Anu muvikala aloxo 'o, 3 “Ngalomu! Itema vile mulai no xaixu sou usu'anu ovu ngiaxu, 4 la se'i mulapalapau no vote'i, la ta ngiala mine'e mi'ou mukalusi. 5 Xe se'i mulapalapau no lia lavolavo'o, la mupau palea xo lia ne muxolu se teitexisi. 6 Ia aso muiei, la muxalo alaxu vilesisi xo uli'uli'u ulai no lia manina uasi. 7 Se'i mulapalapau mulu'e no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua ne mukupokuponu mole unene'a ua. 8 Xe se'i ne, mulapalapau mulu'e no lia ane laixe, la muleme muxali tila sou munene'a. Se'i muxalixu ngiaxu mavulovexa tatalu, xe se'i itemaxu tatalu xe se'i la itemaxu ta'uve.”

9 Iesu muvivilala latilovo mulai noxi'a ta mitema aloxo ne xe mukalu, la sou Anu muvikalane'i aloxo 'o la, “Itema ane anu mulavu lexe anu sangalou a uxoxolu sou ulolomu no anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu.”

10 Ta mitema milailai mukalu, ia Iesusi ilo'a ane'i e mavulovexa vile mo mulelia tamei xe ta mitema se'i e ilo'a ixoxolu ne, mine'e noxou sou mitali'isou lexe tava'u loxovaa la sou anu

uvikala no anu vaikala latilovosi. ¹¹ La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ne, Lataua mulosiengixu laaxu vaikala mutalume sou sax-isaxila'u noxou. Ia ta mitema va'axu ilomusou vaivaikala latala ne no anu vaikala latilovosi. ¹² ✧ Mo sou,

‘ane'i imamalei ia imaisou mii vile uasi,
 mo ilolomu ia ilavusou mii vile uasi,
 mo ixiunu opone'i sou Lataua uxiu tumalouu
 'ili'ilixu masua noxi'a uasi!’ ”

¹³ Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Vaikala latilovo e eni elemolu 'o, ulamana no xavutalamengi uasi? Ngingi nga'oxo aloxo ne, la ngalavu no anu vaikala latilovo se'i laaxu a loxovaa? ¹⁴ Vaikala latilovo e eni elemolu 'o, anu laaxu aloxo 'o. Itema sou xai e musu'anu ovu ngiaxu ne, anu musu'anu vaikala noxou Lataua.

¹⁵ Vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no vote'i ne, anu aloxo ta mitema ane milomusou vaikala noxou Lataua, ia Satani mune'e mux-exenu vaikala ane Lataua mutounu no opone'i alaxu vilesisi. ¹⁶ Xe vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no lia ane lavolavo'o ne, anu aloxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua la ipasipaa sou ino'u xe i'osasou. ¹⁷ Ia tava'u xo uli'uli'a uasi, la vaikala ne uxoo maxuveni uasi. Xe no voxo ane loxo tu'utu'umaxu se'i uxali noxi'a xo ane'i mino'u Lataua vaikalau no opone'i, la ane'i ilapau alaxu vilesisi. ¹⁸ Xe vaikala ane anu musu'anu xe mulapau no xuxua tanu ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua ne, ¹⁹ ✧ ia ane'i ixavutala piena no anu maui ilou xoluxolu no lia 'o, mo imasaxa

✧ 4:12: Ais 6:9-10; Apo 28:26-27 ✧ 4:19: Mat 19:23-24

lexe i'a lavuluti piena mo opone'i uisuisuxu mimii iouiou, la sou anu mimii ane ne uva'usou vaikalau Lataua la unene'a uasi. ²⁰ Ia vaikala ane musu'anu xe mulapau no lia ane laixe ne, anu loxo ta mitema ane ilomusou vaikala noxou Lataua, la ino'u mo itetelisu la inene'a. Se'i muxalixu ngiaxu mavulovexa tatalu, xe se'i itemaxu tatalu, xe se'i la itemaxu ta'uve.”

*Telu Utulu Teitexi no Valovalosou sou Ukaa
(Luk 8:16-18)*

²¹ ✧Xe Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Loxovaa, ngingi ngane'enu telu sou ngatalumeiou no anu pupuni? Mo ngamulaxu no luu laaxu? Uasi, ngatulusou teitexi no valovalosou sou ukaa. ²² ✧Xo mii ma'ia ane mutalume ne, ulai ili'i la upala'a. Xe mii ma'ia ane misu'asou mo mitalumeiou ne, ulai ili'i la upala'a. ²³ Lexe itema ane mulavu lexe anu sangalou a uxolu sou anu ulolomu no anu, la laixe lexe anu ulomusou vaikala ane ne no anu.”

²⁴ ✧Anu musolonu sou muvikalane'i aloxo 'o la, “Vaikala ma'ia ane ngalomusou ne, ngalomusou laixe mo ngaxavutala no anu laixe. Mo mii ma'ia ane ngingi ngalosi'a ta mitema ne, ulai ili'i la ikolinu sou ilosinge, mo ilosinge se'i uai utelo no latanu la. ²⁵ ✧Xe 'ei ane iu mimii tavu'alo uai, la ilosou se'i uai utelo no latanu la. Ia 'ei ane iu mimii se kitu'asi, la ixexeenu noxou.

*Vaikala Latilovo sou Ame Ngiaxu Muleme
Laixe*

✧ **4:21:** Mat 5:15; Luk 11:33 ✧ **4:22:** Mat 10:26; Luk 12:2

✧ **4:24:** Mat 7:2 ✧ **4:25:** Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26

²⁶ Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Saxisaxila'u noxou Lataua ne, anu aloxo itema vile utapunu ame ngiaxu no lia. ²⁷ No 'olovoxo, la anu uai xe no kakau la anu utulu sou u'oxonu xaixai se'i no aso, ia ame ngiaxu e anu mutapunu ne, mupau mo muleme. Ia anu itema ne ulavusou lexe ame ngiaxu ne mupau mo muleme a loxovaa uasi. ²⁸ Lia molusi mu'oxonu ame ngiaxu ne muleme, la sou munene'a. Ame ngiaxu ne muleme, la sou mumuxaxu aiinu xe ngiangiaxu, xe ili'i la sou temanu. ²⁹ ✧Ia ili'i xe anu lingamo, la sou anu itema ne ulai u'elexu sou upitanu xo voxosou a muxali ne.”

*Vaikala Latilovo sou Masitati
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo 'o la, “Nenge talemolu saxisaxila'u noxou Lataua lexe anu a loxo ma'ia mo tatilovosou no anu vaikala ma'ia?” ³¹ La sou muvikalane'i aloxo 'o, “Saxisaxila'u noxou Lataua ne, aloxo mii e ilemolu lexe masitati ngiaxu. Masitati ne, ngiaxu kitu'a manina, itotou ulu'elai no lia tanu. ³² Ia loxo itounu xe uavuti utelo la uleme toxoxa'a misevile, la uauulixu la'ilali iouiou ane mitounu no xai ne. Avoavolu ne toxotoxoxa'a mo uialaiala ulai no ale mole ta ngiala ine'e sou ita'ota'olu no maimaixu.”

³³ Iesu muvikalane'ixu vaikala noxou Lataua no anu vaikala latilovo tavu'alo aloxo 'o ane mumomomo no 'a xavutalai'a. ³⁴ Uvikalane'ixu vaikala vile vitanisi uasi, uvivikalane'i ne uvikalane'i no anu vaikala latilovosi. Ia loxo anu ilo'a ta molomolo noxousi, la sou Anu ululusou vaivaikala laaxu noxou ne laixe ukalusi ulai noxi'a.

✧ 4:29: Ioe 3:13; Pal 14:15

*Iesu Mukaitolonu Atume Toxoxa'a
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Xe no 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la Anu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Nenge'a talai loxo no kupa xalee ane vile.” ³⁶ Xe ta molomolo noxou ne, miavuti la mi'umesi'a ta mitema te mine'e mipita sou milolomu vaivaikala noxou ne mixolu. Ia ane'i milai mitelo noxou Iesu no uaxa ane Anu uxoo no anu. Uaxauaxa se'i kalumo a ilo'a milai no voxo ane ne. ³⁷ Ilo'a milalai xoo xe ili'i, la atume toxoxa'a muxalisi'a, la xasi mu'oki'oki tani mole lexa mu'unalai no uaxa tanu la 'ala'alai sou u'ana'ana. ³⁸ Ia Iesu ne, mulai mutixala no anu tixalasou mo muai no uaxa ta'u. Xe ta molomolo noxou miavuti, la mitulusou la mivikalanu aloxo 'o, “Itama sou ulosixe lavulavu, nenge asou ta'uo'uo, loxovaa taneninenge uasi?”

³⁹ Xe Anu muavuti la mutulu sou mukaitolonu atume ne, xe muvikalanu xasi lexe, “Naxoo tasiau! Mo naai se'isisi!” La atume ne, tasiau xe xasi ne, muai se'isisi.

⁴⁰ Xe muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Loxovaa ane ngingi nge'ume malaxo loxo 'o? Loxovaa ngingi ngamuxamux-axu tangengi noxilo uasi?”

⁴¹ Ia ane'i ne, mi'ume misevile mole itali'isi'a ngatongato'o lexe, “Itama ano 'o ne, itama ma'i loxo 'o? La sou atume ilou xasi milomuxusi 'o!”

5

*Iesu Mukusau Uleenu Vile Masua Muxolu
Noxou Itama Vile
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Ilo'a milalai xoo, xe milai mixali no kupa pa'umolu xalee vile, la milai mixali no tuala ne Xelasene. ² Xe Iesu muili'e muuatu no uaxa sou mulai no ale, la alaxu vilesisi sou itema vile uleenu vile masua muxolu noxou mune'e sou mualaxu Iesu molu loxo no lousi'a ta mitema. ³ Itema ne, ulavusou uxoxolu ane no lousi'a ta mitema, ia evile umomomo sou usakisakiinu no anu lalae mixaloxu uasi manina. ⁴ Xo voxo se'i ane'i mitetelidou mo misakisakii avolu ilou tava'u no anu ne, ia anu mulo'e ne la lalae mixaloxu ne muxotoxoto vitanisi no avolu ilou tava'u. Evile xaviinu umomomo noxou sou utetelidou la uasi. ⁵ No 'olovoxo mo no aso ne, anu ulai uxoxolu ane no lousi'a ta mitema mo no laxalaxa'ilu sou u'ava'ava, xe uxotoxotosou vasivasimolu no anu lavo'o anaanaxu.

⁶ Xe anu iou mulaiiou Iesu e uao no paxa o, la muiave mulai noxou. Mulai muxali noxou sou mutangatulu mulu'elai no talaxu. ⁷⁻⁸ ✧ Ia Iesu muvikananu lexe, “Nini uleenu masua ane nexolu noxou itema 'o ne, naxexee noxou!” Xe anu itema ne muavuti, la mu'ava toxoxa'a mulai noxou Iesu aloxo 'o, “Iesu, nini Lataua e muxolu teitexi manina 'Olu, nemasaxa lexe na'oxonu ma'ia nox-ilo? Eni alingaine mo avikalaneni manina no iou Lataua lexe mamu sou na'oxole masua loxo 'o.”

⁹ Xe Iesu muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Ualasinne loxovaa?” La sou anu mukolinu lexe, “Eni ualasilu lexe Lexioni, xo nexi tavu'alo misevile.”

¹⁰ Xe muavuti la mulinga pekia'u mulai noxou Iesu alaxu piena sou lexe mamu sou upalusi'a ta uleenu masua ixexeesou tuala ane ne.

¹¹ Ia ta memee la'oluxa'a vile toxoxa'a a i'ani'ani no laxa'ilu vile 'alai ne. ¹² La sou ta

uleenu masua ne, milinga pekia'u noxou Iesu aloxo 'o, "Napalusixe talai noxi'a ta memee, ieni uvaxaixesi mo talai ta'aisi'a." ¹³ La sou mupelemasaxane'i ta uleenu masua ne sou mixeesou itema ne. Ia milai mi'aisi'a ta memee ne. Ta memee la'oluxa'a ne, itiitisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa vile (2,000). Miia'uxu mulu'e no tava'u maea e no kupa pa'umolu ne, la milu'e mi'uo'uo mole misoisoli mukalusi.

¹⁴ Ta mitema sou isaxisaxila'a ta memee ne, mimaisou mii ane ne la mi'ume'ume sou milai mia'alo no tuala xe tuatuala ane muxoluxolu no pa'upa'umolu tuala ne. La sou ta mitema sou tuatuala ne, mine'e sou mimaisou mii ma'ia ane muxali ne. ¹⁵ Mine'e xe mixali noxou Iesu, la mimaisou itema e Lexioni, ta uleenu masua tavu'alo mi'aisou ne a mutokolomo mo a uxoxolu. Xavutalau ne, lamana ia uxovulaulau la uasi. Ta motu mimaisou aloxo ne, la mimama'u misevile. ¹⁶ Ta mitema ane ane'i misaxila'a ta memee ne, mia'aloi'a ta mitema ane ne no anu mii ma'ia ane muxali noxou itema e ta uleenu masua mixolu noxou ne, xe mii ma'ia ane muxali noxi'a ta memee kalumo. ¹⁷ Xe ta mitema miavuti la mivikalanu Iesu pekia'u lexe Anu ulutu mo uxexesou tualasi'a xalee ane ne.

¹⁸ Ioxe, Iesu asou utelai no uaxa, la itema e ta uleenu masua tavu'alo mixolu noxou ne, mutali'isou pekia'u lexe anu umulinu mo ilou ilai. ¹⁹ Ia Iesu umasaxa uasi, la muvikanu lexe, "Nalai no tualasine mo nalai noxi'a ta minemineni mo naa'aloi'axu mimii latala ane Tila tanuxene la mu'oxonu noxine." ²⁰ La sou anu itema ne, mulai la musoko sou mua'alo ane no tuatuala e no xalee lia tila ne Dekapolisi. Mua'aloxu mimii

tavu'alo e Iesu mu'oxonu noxou ne. Xe ta mitema latala lai ne, milomu aloxo ne la mikuluke.

Iairo 'Olu Sema Ilee Sema E Mikasou Iesu Tokolomou

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Xe Iesu mulutu mutelo no uaxa sou mulivu mulai no kupa xalee vile. Mulai muxali, la Anu a uao uxoxolu no kupa pa'umolu ne o, ia ta mitema tavu'alo misevile mine'e mixali noxou.

²² La sou itema vile ualasou lexe Iairo, anu itema sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, mune'e muxali. Xe mumaisou Iesu, la mutan-gatulu mulu'elai no talaxu sou ²³ mukatu pekia'u mulai noxou, la muvikala aloxo 'o, "Alixeni sema kitu'a ane asou isoli. Nane'e mo namuxaxu avone noxie mo sou ane imauli mo ixolu laixesi."

²⁴ La sou Iesu mulutu sou ilou milai.

Ilou milai ne, la ta mitema tavu'alo ne mimulinu la mitomu loxo 'o. ²⁵ Mo sema vile a mine'e kalumo. Ane sema ne, mikulukemele la sialu ne ukalu noxie uasi. Muxolu tauu ie mavulovexa mo mulelia tamei. ²⁶ Sema ne, milai mimaisi'a ta mitema sou pamauli tavu'alo, ia ane'i milosie tu'utu'umaxu tavu'alo. Mo ane mikalusou miemie sou milotone'i no anu sou lexe ane laixene. Ia uasi. Pipiena noxie ne ukalu uasi, muxali mu'oki masua manina. ²⁷ Xe ane milo-musou a'alosou Iesu, la mine'e la mimuamua'i ili'i no tumalou no taiine'i ta mitema tavu'alo te mine'e noxou Iesu ne, la mikasou tokolomou vevee. ²⁸ Xo ane tane muvikala lexe, "Lexe eni akasou tokolomousi, la eni laixeleli." ²⁹ Xe alaxu vilesisi 'o, la sialu ne mutalo mole ane mixamuli no nano no vasimele lexe pipiena ane ne mukalu noxie.

³⁰ ✧Xe alaxu vilesisi 'o, la Iesu muxamuli lexe xavi noxou sel'i a muxexe noxou. La sou iou muxiu mulai ili'i noxi'a ta mitema tavu'alo te imulimulinu ne, la mutali'isi'a aloxo 'o, "Ei ane mukasou tokolomoxo 'o?"

³¹ Xe ta molomolo noxou miavuti la mikolinu aloxo 'o, "Xo namaisi'a ta mitema e mitomu no tumaline 'o uasi? Ia loxovaa ane nini netali'i lexe, "Ei ane mukasilo 'o?" "

³² Ia Iesu a iou uxixaoxao ukakamuli sou lexe umaisou 'ei ane mukasou tokolomoxu ne. ³³ Xe sema ne, milavu no anu mii ane muxali noxie ne, la mine'e mitangatulu mulu'elai no talaxu Iesu, la 'ume ilou 'olo'olo misevile. Xe miavuti la mivikalanu lamana manina no anu mii latala ane muxali noxie. ³⁴ ✧Xe Anu muavuti la muvikalane aloxo 'o, "Vivilo, nini nemuxaxu taneni noxilo, la sou nemaui mukalu. Nalai la oponeni uai se'isisi. Pipiena ane muxolu noxine ne, anu ukalu."

³⁵ Iesu a uao uvivikala o, ia ta mitema sel'i me'a no taasou Iairo, anu itema sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, mine'e mivikalanu aloxo 'o, "Iline sema ne a misoli ne, ia na'ausou itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu mamu."

³⁶ Ia Iesu mulomusou vaikalai'a ne, la mivikalanu itema sou usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia aloxo 'o, "Nalomuxa'a mo na'olo'olo mamu. Namuxaxu taneni noxilosi."

³⁷ Xe muavuti la muno'a Pita ilou Iakovo mo Ioanesi e Iakovo vimou sou ilo'a milai. Xo Iesu umasaxa lexe evile umuline'i uasi. ³⁸ Milai xe mixali no taasou itema e usaxisaxila'u taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne, la Iesu mumaisi'a ta mitema itatamasie Iairo 'olu la iungaunga xo mole xavutalai'a muxovulaulau. ³⁹ Iesu

mu'unalai no nano no tani xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa ane ngingi ngaungaunga xoo mole ngaxovulaulau loxo 'o? Molomolo 'o ne, isoli uasi. Ane iai ane." ⁴⁰ Iesu muvikala aloxo ne, la ane'i mikekeiou.

Xe Anu muavuti la mukusai'a milaalaa mukalusi, ia Anu muno'a mamie ilee nenie mo ta molomolo noxou tatalu sou ilo'a mi'unalai no nano no kapiutu ane ane molomolo iai no anu. ⁴¹ ✧Xe muavuti la mukasi vaxa no avole, ka sou muvikalane aloxo 'o, "Talita kumi!" Laaxu lexe, "Sema kitu'a, avikalaneni lexe nini natulu!" ⁴² Xe alaxu vilesisi 'o, la ane mitulu sou mimuamua'i mixixaoxao. Tauu iexe loxo mavulovexa vile mo mulelia tamei. Xe ta mitema mimaisou mii ane ne, la mikuluke manina. ⁴³ Ia Anu muvikala pekia'u noxi'a lexe mamu sou ilai ia'alo'i'a se'i no anu mii ane muxali noxie. Xe muxiu vaxa, la muvikalane'i lexe ilosie la'ilali sevile mo i'ou.

6

Ta Mitema Itoxonu Itema sou Palomatana Uasi (Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Iesu mu'umesou tuala ane ne, sou mulai no tuala noxou ne Nasaleti. La sou ta molomolo noxou mimulinu kalumo sou ilo'a milai. ² ✧Ane'i mixali mixolu xe voxo Tavuna muxali, la Anu mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia lai ne, sou musoko sou mulosi'a ta mitema lavulavu. Ia ane'i tavu'alo e milomusou vaikala noxou ne, mikuluke manina la mitali'i aloxo 'o,

"Itema ane 'o, muno'u vaivaikala ne ne'ei? Mo lavulavu ane muxolu noxou ne, Anu lavulavu iou anevaa, mo loxovaa la Anu u'oxonu xaixai no

✧ 5:41: Luk 7:14 ✧ 6:2: Ioa 7:15

anu xaviinu kalumo? ³ Nenge telavusou lexe Anu itema vile sou utulusou tani. Mo Anu Malia 'ilie ane. Ta vimovimou ane Iakovo ilou Iosepu mo Iudasi ilou Saimoni. Mo ta vimovimou ta sema kalumo ane nenge'a taxoxolu 'o.” Mivivikala aloxo ne, la mixiu tumali'a noxou mo imuxam-uxaxu tane'i noxou uasi.

⁴ ✧Xe anu Iesu muavuti la movikalane'i aloxo 'o, “Itema sou palomatana ne, ta tema tualasou mo ta tulatulanu mo ta minuminu no nano no taasou ne, ilavusou itoxonu uasisi manina. Ia no tuatuala va'ava'axusi, ta mitema itoxonu mi-sevile.” ⁵ La sou umomomo sou u'oxonu sosovo vile no tualasou ne uasi, ia mumuxaxu avolu noxi'a seli ane pipiena mu'oxone'i sou mupamauline'i. ⁶ La Anu mukuluke noxi'a xo ane'i imuxaxu tane'i noxou uasi.

Iesu Mupalusi'a ta Molomolo Noxou Mavulovexa Vile Mo Mulelia Tamei
(*Mat 10:5-15; Luk 9:1-6*)

Xe muavuti la mulai mumomoxu tuatuala no xalee lai ne, sou mulosi'a lavulavu no anu vaivaikala noxou Lataua. ⁷ Xe ili'i, la sou mu'avali'a ta molomolo mavulovexa vile mo mulelia tamei mine'e noxou sou mupalusi'a tametamei. Mulosi'a xavi sou ikusai'a ta uleenu masumasua mixoo noxi'a ta mitema.

⁸ ✧Xe muavuti la mupotone'i aloxo 'o, “Ngalai, io ngano'u mii vile no anu muamua'ingenge ne uasi, ia ngano'u vilaxongengesi. Ngano'u la'ilali mo tiva mo lamoli ngataanu no anu utupokongenge uasi. ⁹ Ngamulaxu siovesou tava'ingesi, xe ngataa tokolomo tamei uasi.” ¹⁰ Xe muavuti la movikalane'i la aloxo 'o, “Ngalai no tuala vile

✧ 6:4: Ioa 4:44 ✧ 6:8: Luk 10:4-11

xe nga'unalai no tani vile, la ngaxoxolu anesi, xoo mole umomomo no voxo ane sou ngingi nga'umesou tuala ane ne. ¹¹ ✧Ia lexe ngalai xe ngaxali no tuala vile xe ta mitema sou tuala ane ne, i'avalinge mo ino'inge sou i'unalailingenge no tani uasi mo ilomungenge uasi, la ngavutasou lomulo no tava'inge uxexee, io sou ngingi nga-sukusou tuala ane ne. Nga'oxo aloxo ne, mo sou ane'i ilavu lexe Lataua ulosi'a navunavu no anu 'ilixio ane ane'i mi'oxo noxinge ne.”

¹² Ioxe, ane'i milomu noxou aloxo ne xe mukalu, la milutulutu sou milai mia'aloxu vaikala noxou Lataua sou lexe ane'i ilomusou la ixiunu opone'i. ¹³ ✧Ane'i milai, la mikusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a ta mitema, xe miluluunu lamalasile no vasime'a ane'i ane vovolea iouiou mu'oxone'i kalumo sou mipamauline'i.

Soli Noxou Ioanesi
(*Mat 14:1-12; Luk 9:7-9*)

¹⁴ ✧Ioxe, ta mitema mimaisou xaixai e Iesu mu'oxonu ne, la sou milai mia'aloxu noxou tatanaanu tuala e Elodesi. Xo ta mitema tavu'alo milavusou Iesu ualasou. Ta mitema se'i mivikala lexe, “Ioanesi e ulavusou u'ulosi'a ta mitema ne, musoli mo mi'asixu ia mumauli mo a mutulu ne. La sou ane anu u'oxonu xaixai no anu xaviinu.”

¹⁵ Se'i noxi'a mivikala lexe, “Anu Eliasi.” Xe se'i noxi'a la mivikala lexe, “Anu vile noxi'a ta mitema sou palomatana tatei ane.”

¹⁶ Ia anu Elodesi mulomusou vaikala ane ne, la muvikala aloxo 'o, “Ioanesi ne, eni exotonu

✧ **6:11:** Apo 13:51 ✧ **6:13:** Iak 5:14 ✧ **6:14:** Mat 16:14; Mak 8:28; Luk 9:19-20

xolanu ne, ia vaimomo 'o anu a mumauli mo 'a mutulu ne.”

¹⁷⁻¹⁸ ✧ Xo tei, la anu Elodesi muno'e ou e Pilipi semau sou mu'uluxe la sou Ioanesi muvikananu lexe, “Nini ne'oxonu 'ilixo ane ne umomomo no anu lapuloto noxou Mosesi uasi, xo nini neno'e vivine semau ane ne'uluxene.” La sou Elodesi la'iaxu la mupalusi'a ta mitema sou milai mitetelidou ka misakisakiinu sou mi'unalailixu mo mitatuxu no nano no taasou navunavu. ¹⁹ La sou ane Elodia opoone masuau Ioanesi ne misevile mo lexe ivau usoli, ia imomomo uasi. ²⁰ Xo Elodesi ne, umama'u noxou Ioanesi mo ulavusou usaxila'u xo anu mulavu lexe anu Ioanesi ne, anu itema mulapu mo anu noxou Lataua. Xe Elodesi mulomusou vaikala noxou, la anu muxavutala piena misevile mo opoo uai laixe uasi. Ia anu umasaxa lexe ulomusou vaikala noxou.

²¹ Ia Elodia ne, ane mixalisou voteli sou ivau Ioanesi aloxo 'o. Voxo sou isosovosou voxo ane Elodesi nenu mivo'onu no anu muxali, la anu mu'oxo la'ilalixa'a ta mitema sou xaixai noxou, ilo'a ta tatila noxi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou mo ta tatila sie xalee lia tila ne Xalilaia. ²² Ane'i ta mitema ne 'a itata'olu mo i'ani'ani, ia Elodia 'ilie sema milutu sou mi'unalai no nano no tani la milei no ieli. Xe ane'i mimaisou leie la miisuxu misevile.

La sou tatanaanu tuala ne, muavuti la muvikalane vuanga ne aloxo 'o, “Nemasaxau mii ma'ia la nalemo. La eni alosinesi.” ²³ La sou musakii vaikala manina teitexi mulai noxie lexe, “Manina teitexi lexe nini namasaxau mii ma'ia noxilo xe natali'isiloxu, la eni alosinesi. Mo lexe nini namasaxa lexe eni akalipalanu tuala noxilo

✧ **6:17-18:** Liv 18:16

sou uxali tamei mo alosine ngiou vile, la eni a'oxonusi.”

²⁴ Xe ane miavuti la milai no ale sou mitali'isie nenie aloxo 'o, “Navikalalelixu mii ma'ia ane eni alemolu noxou sou ulosilo.” Xe nenie miavuti la mivikalane lexe, “Navikalanu lexe uno'u Ioanesi e itema sou u'ulosi'a ta mitema, kisou mo ulosine.”

²⁵ Ane milomu noxie nenie aloxo ne xe mukalu, la sou mipasipaa milivu mi'unalai noxou tatanaanu tuala, la mivikalanu aloxo 'o, “Ane 'alalae 'osi, la eni emasaxa lexe nalosilo Ioanesi e itema sou u'ulosi'a ta mitema, kisou une'e noxilo. Namuxaxu no anu lakupapa ka nalosilo.”

²⁶ Xe tatananu tuala mulomu aloxo ne, la opoonu tu'umaxu misevile, ia umomomo sou uxiiunu xavutalau uasi, xo anu uxavutala no anu vaikala e anu musakii manina teitexi mulai noxie sema ne, mo ta mitema e mine'ene'e sou la'ilali ne milomusou. Mole pekia'u noxou misevile sou uxiiunu masaxa noxie. ²⁷ Xe alaxu vilesisi 'o, la anu mupalusou itema sou 'oto'oto noxou sou mulai muno'u Ioanesi kisou mune'e. Itema ne, mulai la mu'unalai no taasou navunavu sou muxotonu Ioanesi xolanu, ²⁸ la sou mumulaxu no anu lakupapa sou muno'u mune'e mulosie vuanga ne. La sou ane milai milosie nenie. ²⁹ Xe ta molomolo noxou Ioanesi, milomusou a'alosou mii ane Elodesi mu'oxonu noxou ne, la sou ane'i mine'e sou mino'u vasimolu sou milai mi'asixu no lousi'a ta mitema.

*Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani
(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Ioa 6:1-14)*

30 ✨Ioxe, ta mitema sou xaixai noxou Iesu milivu mine'e mita'olu mixaliliou Iesu. La sou mia'alouxu mimii ane ane'i mi'oxonu mo milosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua. 31 Xe tava'u xo ta mitema tapiena misevile ivaxa ine'e, la anu taii sevile sou ane'i i'ani no anu uasi. La sou Iesu muvikalane'i lexe, "Ioxe, nenge nenge'a talai no xalee tani vile e ta mitema se'i ixolu uasi mo tama'ila sevile o."

32 La sou ane'isisi mitelai no uaxa sou milai no xalee tani vile e ta mitema se'i ixolu no anu uasi. 33 Xe ilo'a milai xoo, ia ta mitema tapiena ne mimaisi'a la mitongone'i. La sou me'a no xalexalee tuatuala mukalusi, miiaveiave sou milai mixali tei no xalee tani ane lexe ane'i Iesu ilo'a ta molomolo ilai no anu. 34 ✨Xe ane'i mine'e mixali no kupa pa'umolu no anu uaxa, la Iesu mumaisi'a ta mitema la tanuxa'a misevile, xo ita'ota'olu vitanisi loxo ta sipsip tatanane'i vile sou usaxisaxila'a uasi. La sou Anu muavuti sou mulosi'a lavulavu pienu no anu vaikala noxou Lataua.

35 ✨Ilo'a mixoxolu ane mole aso mulu'elai, la sou ta molomolo noxou mine'e mixali noxou la mivikalanu aloxo 'o, "Nenge'a texolu 'o no xalee tani ane 'o e ta mitema se'i ixolu no anu uasi mo aso a ulu'elai ukalu. 36 La anu laixe lexe nini napalusi'a ta mitema 'o mo ilai no tuatuala se'i 'ala'alai 'o mo, ilotoxa'a la'ilali sou i'ou."

37 Ia Anu muavuti la mukolinu vaikalai'a aloxo 'o, "Ngingi minge ngaitixa'a mii sou i'ou."

Xe ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi

✨ 6:30: Luk 10:17 ✨ 6:34: Iti 27:17; Mat 9:36 ✨ 6:35: Mak 8:1-9

talai sou talotoxa'a la'ilali no anu Denalia* itemaxu mavulovexa vile (200) mo talosi'a?

³⁸ Ia Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Veleti ta 'ei a ngeno'u ne? Ngalai mo ngamaisou.”

Milai xe mixalisou veleti ta'uve xe ta sinana tamei, la sou milivu mine'e noxou Iesu, la mivikalanu lexe, “Nexi teno'u veleti ta'uve xe ta sinana tamei ano.”

³⁹ La sou Iesu mupalusi'a sou mivikalane'i ta mitema ne, sou mixoluxolu no lia la'ola'oluxa'a no ia'eia'e vevesinu lailaixe ne. ⁴⁰ La sou ta mitema ne mita'olu no lia la'ola'oluxa'a itemaxu ta'uta'uve xe mavulovexa ta'uta'uve. ⁴¹ Mixoluxolu no lia mukalu, la sou anu Iesu muno'u veleti ta'uve xe ta sinana tamei ne sou mutala mutelai no opo loxotolo sou muvikala laixe musuku mulai noxou Momu. Xe mukalu, la sou muse'ise'i veleti ka mulosi'a ta molomolou sou mimila'a noxi'a ta mitema ne, xe muse'ise'i sinana ka mulosi'a ta molomolou sou mi'oxo aloxo ne la. ⁴² Ane'i latala ne, mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana manina, ⁴³ mole ikalusou uasi. La sou ta molomolo noxou mino'u lakela mavulovexa vile mo mulelia tamei sou mine'e mitaataa veleti ilou sinana pa'upa'usou ane ikalusou uasi. ⁴⁴ Itiitisi'a ta mulusi ane, muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000) mo itemaxu mavulovexa ta'uve (1,000).

*Iesu Mumuamua'i Teitexi no Lexa Loxo'u
(Mat 14:22-33; Ioa 6:15-21)*

* **6:37:** Denalia ne, lamoli noxi'a ta Iutaia. Itema vile uxaxai no voxo vile, la anu uno'u Denalia vile loxo lakolisou xaixai e anu mu'oxonu no voxo ane ne.

⁴⁵ Xe alaxu vilesisi 'o, la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou lexe itelai no uaxa sou iulaxunu ilai ne Vetesaida no kupa pa'umolu xalee levi, ia Anu muxolu sou mupalusi'a ta mitema sou milivulivu. ⁴⁶ ✧Xe mupalusi'a ta mitema sou milailai mukalu, la sou Anu mutelai no laxa'ilu vile sou mulinga.

⁴⁷ Xe no 'olo'olovoxo manina, la uaxa e ta molomolo noxou mitelo no anu ne, mulalai xoo mole mulai muxali no kupa lixinu manina. Ia Iesu anusisi muxoo no lia. ⁴⁸ Anu iou mulai la mumaisi'a mine ane'i kikipaline'i sou ivovole uaxa ilalai, xo atume xaviinu molu no talaxa'a sou ulivulivusi'a. Xe 'ala'alai sou lamana ukekea, la anu Iesu mumuamua'i teitexi no lexa loxo'u sou mulai noxi'a. Mumuamua'i mulai, la sou lexe upolopepeene'i, ⁴⁹ ✧xe ane'i mimaisou mine Anu mumuamua'i no lexa loxo'u loxo ne, la mi'ume la tane'i kalaua xo mixavutala lexe male ulee xale'a vile ane, la miungaunga.

⁵⁰ Xe Anu muavuti la mupasipaa movikalane'i alaxu vilesisi lexe, “Nga'ume mamu! Peki'ainge! Xo enisi 'a!” ⁵¹ ✧Muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou mutelai noxi'a no uaxa sila atume ne tasiau. Xe ane'i mimaisou atume mine tasiauxu loxo ne, la mikuluke manina, ⁵² xo mimaisou veleti e mulosi'a ta mitema tapiena musuku mi'ou, ia ane'i ilamana laixe no anu mo tane'i utaxunu uasi. Xo xavutalai'a mutomu sio.

⁵³ Ilo'a mixisa'isou kupa ne, xe milai mixali xalee vile ne Xenesaleti, la milea lavo'osou mulu'elai mole uaxa mupuapatasi. ⁵⁴ Xe miavuti la miuatuuatulai no ale, la alaxu vilesisi ta

mitema mimaisou Iesu la mitongonu. ⁵⁵ La sou ane'i ta mitema miiaveiave no tuatuala no xalee lia ne Xenesaleti ne sou mitavulene'i ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i no luusi'a sou mine'ene'i noxou Iesu. Xo ane'i ilavu lexe Iesu a uxolu no tuala ne'ei, la ane'i imulunu sou ilai. ⁵⁶ No nano no tuatuala kitukitu mo ane ta tatila mo no ale no xalexalee lia ane Iesu umuamua'i no anu ne, ta mitema itavulene'i ane'i ane vovolea iouiou mu'oxo'oxone'i ne sou ilai iaisi'a no tani e ilotoloto la'ilali no anu. Xe Anu mune'e, la ane'i milingau sou lexe iou uvaxai'asi mo ane'i imulaxu avo'a no anu tokolomoxu telexusi. Ane'i latala e mikasou ne, ane'i mimauli mukalusi.

7

Lapuloto Noxou Lataua Muuli no Anu Lapuloto Noxi'a ta Mitema (Mat 15:1-9)

¹ Alaxu vile, la ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto se'i me'a loxo ne Ielusalemu mine'e mita'olu mixaliliou Iesu. ² ✧La mimaisi'a ta molomolo noxou se'i i'ani'ani, ia imulinu lapuloto noxi'a ta Iutaia sou i'uinu avo'a tei o ka i'ani'ani uasi. ³ Xo ta Palisaio ilo'a ta Iutaia ne, ilavusou i'ani vitanisi uasi, i'uinu avo'a tei o ka sou i'ani. Ane'i imulinu lapuloto noxi'a ta xaixasi'a tatei. Ia lexe i'uinu avo'a uasi, la umomomo sou i'ani uasi. ⁴ ✧Mo ilai no tani sou ilotoloto la'ilali no anu ne, xe ilivu ixali ia i'ulo uasi, la umomomo sou i'ani uasi. 'Ili'ilixo se'i piena kalumo a imumulinu loxo, i'uinu pakuxa'a ilou lexa vexasou mo latotope.

✧ 7:2: Luk 11:38 ✧ 7:4: Mat 23:25

⁵ La sou ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ne, miavuti la mitali'isou Iesu aloxo 'o, “Tava'u loxovaa, la ta molomolo noxine imulinu lapuloto noxi'a ta xaixasinge mo i'uinu avo'a o ka i'ani ua, io i'ani no anu avo'a nuni'u loxo 'o?”

⁶ ✧Xe Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Itema sou palomatana, Aisaia movikalangengi ngingi ta mitema sou kalavoi, la vaikala noxou ne manina. Anu mukaukavunu aloxo 'o, ‘Ta mitema ano 'o ne, i'itinu ualasilo no anaxa'a vitanisi,

ia tane'i ne muxoo no paxa noxilo manina.

⁷ Ilotu noxilo ne, ia lalotui'a ne maninasou uasi, kalavoisi.

Xo ilosieixu ta mitema lapuloto, ia lapuloto ane ne

molu noxou Lataua uasi, molu noxi'a ta mitemasi.’

⁸ Mo ngexovulaunu lapuloto noxou Lataua ne, ia lapuloto noxi'a ta mitemasi ane ngetetelisu pekia'u ne.”

⁹ Xe muavuti la movikalane'i la aloxo 'o, “Ngingi ngexiu tumalingeu lapuloto noxou Lataua, ia ngemulinu lapuloto noxi'a ta xaixasinge. ¹⁰ ✧Mosesi movikala tatei aloxo

'o, ‘Natoxone'i mamine ilee nenine.’ Mo ‘Anu ane uleanu vaikala se'i masua ulai noxi'a momu ilee nenu, la anu uulua.’ ¹¹ Ia ngingi ngevikala

lexe, itema vile uvikalane'i momu ilee nenu lexe, ‘Su'uli ma'i ane lexe ngingi ngongou

ngano'u noxilo ne anu ulai noxou Lataua.’

¹² io ngingi iengi uvaxausi mo anu u'oxonu mii vile loxo 'o xa'a momu ilee nenu ua, ¹³ ngingi

ngepolovilenu vaivaikala noxou Lataua laaxu sou ngelai nge'unanu no anu lapuloto noxi'a ta xaixasinge ilou lavulavui'a ane ngeno'u muxolu noxinge mo ngemulinu mutalo vaimomo 'o. Mo mimii piena ne nge'oxo aloxo ne mukalusi.”

¹⁴ Xe muavuti la, la mu'avali'a ta mitema tavu'alo ne mine'e noxou mukalusi, sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi latala ne, ngalomu laixe une'e noxilo, mo sou ngalavu laixe no anu mii ano 'o. ¹⁵⁻¹⁶ ✧ Mii ane molu va'axu, ia u'unalai noxou itema vile, la mii ane ne umomomo sou u'oxonu itema ne masua uasi manina. Ia lexe mii ulaa noxou itema tanu ulai no ale, la sou anu mii ane ne, anu u'oxo masuanu itema ne.”

¹⁷ Iesu mulosi'a ta mitema latala ne lavulavu ane ne xe mukalu, la sou mu'umesi'a sou mu'unalai no tani. Xe ta molomolo noxou miavuti la mitali'isouxu laaxu vaikala latilovo ane ne. ¹⁸ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Loxovaa, kisinge mutomu? Ngalavu lexe mii molu va'axu ia u'unalai noxou itema vile, la anu umomomo sou u'oxonu itema ne masua uasi? ¹⁹ Xo mii ane ne, u'unalai noxou itema tanu uasi, u'unalai no opoonu mole ulai la ulaa uuatu no ale la.” Vaikala ane Iesu mulemolu 'o, anu laaxu lexe la'ilali tavu'alo ne lailaixe mukalusi.

²⁰ Xe Iesu muavuti la musolo vaikala aloxo 'o la, “Mii ane molu noxou itema tanu, ia ulaa uuatu, ane u'oxo masuanu itema ane ne. ²¹ Xo no nano no tanu itema ne, 'ili'ilixo loxo, xavutala masumasua, mo 'ilixo sou vote'i mo pakali mo uvau itema usoli mo 'ilixo ane loxo mulu ulai noxie sema mitaula'i xe sema ilai noxou mulu mitaula'i ²² mo umasaxau mimii tavu'alo mo

✧ 7:15-16: Apo 10:14-15

opoo masua mo kalavoi mo uisuxu mimii iouiou mo usa'isa'isou itema mo u'iti ualasou mo uxovu-laulau. ²³ 'Ili'ilixo masumasua ane ne, uxolu no nano noxou itema, ia ulaa uuatu la u'oxonu anu itema ne uxali masua.”

*Sema sie Ponisia Mimulaxu Tane Noxou Iesu
(Mat 15:21-28)*

²⁴ Xe Iesu muavuti, la musukusou tuala e mune'e muxolu no anu ne, sou mulai loxo 'alai no tuala ne Taia. Mulai xe muxali, la mu'unalai no tani vile. Ia Anu umasaxa lexe evile ulavusou lexe Anu a uxolu no nano no tani uasi. Ia, umomomo sou Anu uxolu utalume uasi. ²⁵ Ioxe, sema vile lai ne, milomu lexe Iesu a mune'e muxolu no tani ne, la alaxu vilesisi, milai noxou ka mitangatulu mulu'elai no talaxu, xo 'ilie sema vile kitu'a ne uleenu vile masua muxolu noxie. ²⁶ La milingau pekia'u sou lexe Anu ukusau uleenu masua e uxoxolu noxie 'ilie ne. Ane sema ne, sema Xiliki. Mivo'one no xalee lia tila ne Ponisia no tuala tila ne Silia.

²⁷ Xe anu Iesu muavuti la muvikalane sema ne aloxo 'o, “Ieni uvaxai'a ta molomolo mo i'ou la'ilali e mimasaxa lexe i'ou ne ukalusi. Xo anu umomomo sou tano'u la'ilalixa'a ta molomolo ne ka taleanu ulu'elai noxi'a ta a'aa uasi.”

²⁸ Xe ane sema miavuti la mikolinu vaikala noxou aloxo 'o, “Ani, Tila, ia ta a'aa ane ixolu no laaxu luu sou la'ilali ne, i'o'ou ta molomolo la'ilalixa'a utuutuxu.”

²⁹ Xe Iesu muavuti la muvikalane aloxo 'o la, “Tava'u xo nini nevikala aloxo ne sou nekolinu vaikala noxilo, la anu laixe nini nalai, uleenu masua e muxolu noxie 'iline ne, muxexe noxie.”

³⁰ Ane milutu la milai no taasie xe mi'unalai, la 'ilie ne, 'a iai no luusie, ia uleenu masua ne muxexesie.

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Sangalou Ilou Anaxu Mutomu

³¹ Xe ili'i, la sou anu Iesu musuku sou muto'o loxo ne Saidoni ka mulivu mununalai loxo no kupa ne Xalilaia, la sou mulai loxo no xalee lia tila ne Dekapolisi. ³² Mulai xe muxali, la ta mitema se'i mino'u itema vile, sangalou ilou anaxu mutomu sou mine'enu noxou. Mine'enu la milingau sou lexe umuxaxu avolu uvaxa no vasimolu.

³³ Iesu muavuti la muno'u itema ne mulailixu va'axu noxi'a ta mitema ane mine'e mipita ne. Xe muavuti la mutaloxu avolu simisou vaxa no sangalou taxataxanu. Xe mu'oxonu aloxo ne mukalu, la sou mutuve vaxa no avolu simisou ka mumuxaxu avolu simisou ne vaxa no levexu.

³⁴ Ka sou Anu iou mulai teitexi no opo loxotolo xe muee muaxu tila, la sou muvikalanu lexe, "Epata!" Vaikala ne, laaxu lexe, "Nakisi!" ³⁵ Xe alaxu vilesisi 'o, la itema ne, sangalou mukisi sou mulomu, xe levexu ne papaxe sou muvikala laixe.

³⁶ ✧ Iesu muavuti la muvikalane'i pekia'u lexe mamu sou ivikalanu itema vile no anu mii ane ane'i mimaisou. Ia ilomuxu uasi. Iesu muvikalane'i aloxo ne alaxu tavu'alo, ia ane'i ia'aloi'a mo ia'aloi'a ta mitema alaxu tavu'alo.

³⁷ ✧ Ta mitema milomusou a'alo sou xaixai noxou Iesu ne, la mikuluke no anu, la mivikala lexe, "Mimii tavu'alo e mu'oxonu ne, mu'oxonu la muxali laixesi. Ane'i ane ilolomu mo ivivikala uasi ne, mupamauline'i mukalusi."

8

*Iesu Mulosi'a ta Mitema 4,000 'Ani
(Mat 15:32-39)*

¹ ✧No nano no voxovoxo ane Iesu muxaxai no anu ne, la ta mitema se'i tavu'alo la mixali mipita noxou Iesu, mole xa'a la'ilali sou i'ou uasi. La sou Anu mu'avali'a ta molomolo noxou la movikalane'i aloxo 'o, ²“Eni talelixa'a ta mitema 'o misevile xo mine'e mixolu noxilo voxo tatalu mukalu, ia xa'a mii loxo 'o sou i'ou uasi. ³ Ia lexe eni apalusi'a sou ilivu ilai no tuatualasi'a vitanisi, la ilapalapau no vote'i xo se'i ne, milutu no paxapaxa ane mine'e mixali 'o.”

⁴ Xe ane'i miavuti la mikolinu vaikalau aloxo 'o, “Mole nenge 'ei ane sou uno'u la'ilali lai no xalee lia vitanisi e nenge tene'e texolu no anu 'o mo talosi'a sou i'ou?”

⁵ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Xo veleti ta 'ei ane ngingi ngenono'u ne?”

Ane'i mikolinu lexe, “Muxatele tameisi.”

⁶ Anu muavuti la movikalane'i ta mitema tavu'alo ne sou mixoluxolu no lia. Mixoluxolu no lia mukalu, la sou Anu muno'u veleti muxatele tamei ne sou movikala laixe musuku mulai noxou Momu xe mukalu, la sou muse'ise'i sou mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'a noxi'a ta mitema ne. La ane'i mi'oxonu loxo Anu mupalusi'axu ne. ⁷ Xe muavuti la muno'u sinana moso e minono'u ilou veleti ne sou movikala laixe musuku mulai noxou Momu xe mukalu, la sou movikalane'i ta molomolo noxou lexe imila'anu noxi'a ta mitema. ⁸ Ta mitema mi'ani'ani xoo mole mi'ana'ana. Xe ili'i, la sou ta molomolo noxou mino'u lakela muxatele tamei sou mine'e

✧ 8:1: Mak 6:35-44

mitaataa la'ilali pa'upa'usou ne no anu. ⁹ Ta mitema ane mine'e mixali noxou Iesu no voxo ane ne, itiitisi'a muxali loxo itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000). Mi'ani mukalu, la sou Iesu mupalusi'a sou milivulivu, ¹⁰ ia alaxu vilesisi 'o, la ilo'a ta molomolo noxou mitelo no uaxa sou milai no xalee lia ne Dalumanuta.

¹¹ Xe ane'i mixali, la ta Palisaio mine'e mixali noxou. La misoko sou mitali'isou Iesu sou lexe itovonu. Ane'i miavuti la mitali'isou sou lexe Anu u'oxonu sosovo vile molu no opo loxotolo mo imaisou. ¹² ✧Xe Anu mulomusi'a aloxo ne, la muae tanu la muvikala aloxo 'o, "Tava'u loxovaa ane ta mitema vaimomo 'o imasaxa lexe imaisou sosovo vile molu teitexi no opo loxotolo o? Eni avikalangengi manina aloxo 'o. Umomomo sou ane'i imaisou sosovo vile uasi manina." ¹³ Xe muavuti 'o, la mu'italone'i ta mitema, ia Anu ilo'a ta molomolou mitelai no uaxa sou mixisa'i milai no kupa pa'umolu xalee levi.

*Ilixo Noxi'a ta Palisaio Ilo'a Elodesi
(Mat 6:5-12)*

¹⁴ Ta molomolo noxou ne, ie'i si'isou veleti mole ino'u tavu'alo uasi, mino'u vilesisi a uai no nano no uaxa. ¹⁵ ✧Iesu muavuti la mupela'a aloxo 'o, "Ngasaxila'inge laixe no anu 'ilixo noxi'a ta Palisaio mo ane noxou Elodesi, xo upoloinge la u'oxo masuangengi loxo u'oxo masuanu veleti."

¹⁶ Ane'i milomu noxou aloxo ne, la mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Male Anu muvikalanenge aloxo ne, xo nenge tano'u veleti tavu'alo uasi."

✧ **8:12:** Mat 12:39; Luk 11:29 ✧ **8:15:** Luk 12:1

17 ✧Ane'i milai la mi'otosou anaxa'au vaikala noxou ne, la Anu mulavu. La sou Anu mutali'isi'a aloxo 'o, "Tava'u loxovaa ane ngingi ngevikala lexe ngingi ngano'u veleti tavu'alo uasi? Loxovaa, ngingi ngalavusou uao? Mo loxovaa xavutalamengi mutomu? 18 Mo iengi a uxolu, ia male ngamalei uasi? Mo sangalinge a uxolu ia ngalomu no anu uasi? Mo ngaxavutala uasi? 19 ✧No voxo ane eni ese'ise'i veleti ta'uve xa'a ta mulu itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve (5,000), la pa'upa'usou ngetaanu ne, lakela sou ta 'ei?"

La ane'i mikolinu lexe, "Mavulovexa vile mo mulelia tamei."

20 Xe muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o la, "Xe no voxo ane eni ese'ise'i veleti muxatele tamei xa'a ta mitema itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei (4,000), la pa'upa'usou ne, ngetaanu lakela sou ta 'ei?"

La ane'i mikolinu lexe, "Muxatele tamei."

21 Xe Anu muavuti la movikalane'i lexe, "Loxovaa, ngingi ngalavu uao?"

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu ne Vetesaida

22 Xe ilo'a milutu la milai mixali ne Vetesaida, la ta mitema se'i mino'u itema vile ne iou seleveenu sou mine'enu noxou. Mine'enu xe mixalixu noxou, la milinga pekia'u sou lexe umuxaxu avolu vaxa noxou mo upamaulinu. 23 Xe Iesu muavuti la mukasi vaxa no avolu itema ne, ka mutila'u sou ilou milai no ale no tuala. Ilo'u milai xe mutuve vaxa no iou mukalu, la mumuxaxu

✧ 8:17: Mak 6:52 ✧ 8:19: Mak 6:41-44

avolu vaxa noxou, io sou mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa, nemaisou mii vile?”

²⁴ Xe itema 'o musu'a iou loxo 'o xe muavuti la muvikala lexe, “Emais'i'a ta mitema, ane'i loxo ovuovu ivavaxa inene'e.”

²⁵ Xe Iesu muavuti la, la mumuxaxu avolu vaxa noxou itema iou la, la sou iou mukaa avile mole saxisaxi noxou ne, muxali laixe. Mimii ne, mumaisou la lamana ukalusi. ²⁶ Iesu muavuti la mupalusou sou mulivu no tani noxou xe muvikalanu lexe umomomo sou ulivu u'unalai no tuala la uasi.

Palapala'alixu Noxou Pita
(*Mat 16:13-20; Luk 9:18-21*)

²⁷ Xe ili'i, la sou Anu ilo'a ta molomolo noxou milai no tuatuala ane muxoluxolu 'ala'alai no tuala ne Kaisalia Pilipi. Ilo'a milai xe no vote'i, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ta mitema ilavusou ivikala lexe eni 'ei?”

²⁸ ✧Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, “Se'i ivikala lexe nini Ioanesi, itema sou u'ulosi'a ta mitema, xe se'i ivikala lexe nini Eliasi, xe se'i la ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana.”

²⁹ ✧Xe Anu muavuti, la mutali'i vaxa noxi'a aloxo 'o, “Ia, ngingi la ngingi ngavikala lexe eni 'ei?”

Xe Pita muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Nini ne, nini Kalisito ane.”

³⁰ ✧Xe anu Iesu muavuti la mupela'a lexe mamu sou ipala'alixu noxou evile.

Iesu Mutotokalasou Soli Noxou
(*Mat 16:21-28; Luk 9:22-27*)

³¹ Ioxe, Iesu musoko sou mulosi'a lavulavu lexe ulai ili'i, la Itema 'Olu ne, utavule navunavu piena misevile. Ta tatila ilo'a ta tatila noxi'a ta aili'i mo ta mitema sou lapuloto ne, ixiunu tumali'au la ivau usoli. Uai no lulu voxo vile mo tamei xe tatalusou, la sou Anu utulu. ³² Anu molu muvikala lamana laixe noxi'a aloxo ne, la sou Pita muno'u mulailixu va'axu sou mukaitolonu.

³³ Xe Anu muavuti, la iou mulai noxi'a ta molomolo noxou, sou muvikala teitexi noxou Pita aloxo 'o, "Satani! Nalai ili'i no tumalilo. Nini nax-avutala mii noxou Lataua uasi, nini nexavutala mii noxi'a ta mitemasi."

³⁴ ✧Xe muavuti la mu'avali'a ta mitema e mine'e mipita ne ilo'a ta molomolo noxou sou muvikalane'i aloxo 'o, "Lexe evile umasaxa lexe umulileli, la anu uxiunu tumalouu masaxa noxou, ia une'e mo utavulenu tu'utu'umaxu loxo eni etavulenu mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli. ³⁵ Xo itema ane tanuxu maulixu ne, ulai ili'i la uxovulaunu maulixu. Ia itema ane tanuxu maulixu uasi, u'italonu maulixu une'e noxilo mo a'alo laixe noxilo, la anu umauli. ³⁶ Ia lexe itema vile uno'u mimii latala sou lia 'o ukalusi, xe uxovulaunu uleenu, la mimii sou lia ane anu uno'u ne, usu'ulinu a loxovaa? ³⁷ Mii ma'ia ane sou anu ulotonu uleenu no anu sou ulivulixu? ³⁸ ✧Ta mitema vaimomo 'o, mixiu tumali'a noxou Lataua mo i'oxo'oxonu 'ili'ilixu masumasua. Xe itema ane umaela noxilo mo no anu vaikala noxilo, la no voxo ane sou Itema 'Olu ulivu une'e no anu lamana noxou Momu mo ilo'a ta angelo noxou Momu, la anu umaela noxou itema ne kalumo."

✧ **8:34:** Mat 10:38-39; Luk 14:27 ✧ **8:38:** Mat 10:33

9

¹ ✧Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema se'i ane itutulu 'o, ulai ili'i la umomomo sou isoli uao, ixoxolu sio mo imaisou saxisaxila'u noxou Lataua uxali ilou xaviinu.”

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo (*Mat 17:1-13; Luk 9:28-36*)

² ✧Ioxe ilo'a mixolu xe voxo muxatele vile mukalu, la sou anu Iesu muno'a Pita ilou Iakovo mo Ioanesi sou muulaxune'i sou ilo'a milai no laxa'ilu vile teitexi manina mole ane'isisi milai mixolu ane. Ilo'a mixoxolusi xe mimalei loxo 'o, la Iesu vasivasimolu ne muxiu mo muxali iou vilemo manina. ³ Tokolomoxu ne, muxali iou vilemo mo muxali lamanaxu. Evile sou tuala no lia 'o umomomo sou u'uinu tokolomo ane ne, la uxali maenaxu laixe manina aloxo ne uasi. ⁴ Xe mimalei loxo 'o, la mimaisi'a Eliasi ilou Mosesi mipaa mixali mitulu no pa'umolu Iesu sou ilo'a mivivikala.

⁵ Pita muavuti la muvikala vaxa noxou Iesu aloxo 'o, “Rabi,* anu laixe noxixe lexe nexi taxolu ano 'o mo ta'alaxu tani alelexu tatalu. Nini sine vile, Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile.”

⁶ Pita muvikala aloxo ne, xo anu ilo'a tamei ne mimama'u misevile.

⁷ Xe tamuxala vile mune'e la mukupone'i mukalusi, la ane'i milomusou vaikala mupaa no nano no anu tamuxala tanu la muvikala aloxo 'o, “Eni 'alixeni ano, amasaxau misevile. Ngalo-muxu vaikalau.”

✧ 9:1: Mak 13:30 ✧ 9:2: Apo 3:22; 2Pi 1:17-18 * 9:5: Rabi: Vaikala ane ne, anu vaikala noxi'a ta Iutaia ilemolu lexe Evalaio. Ia laaxu ane ne, lexe itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu.

⁸ Alaxu vilesisi 'o, la ane'i mimamalei ia imaisou evile la uasi, Iesusi 'a ututulu.

⁹ Ioxe, ilo'a miavuti, la sou ilo'a misuku sou laxa'ilu ne sou milu'e. Xe no mine ilo'a milulu'e, la Anu mupela'a lexe mamu sou ia'alou evile no anu mii ane ane'i mimaisou ne, mole ulai utalo no voxo ane Itema 'Olu utulu molu no anu lousou.

¹⁰ Ane'i milomu noxou aloxo ne, la ivikalanu vile uasi, mii sou tane'i vilevilesi. Ia ane'i mivivikalasou vaikala mautunu e lexe, "Utulu molu no anu lousou." lexe laaxu a loxovaa.

¹¹ ✧Xe miavuti la mitali'isou aloxo 'o, "Tava'u loxovaa, la ta mitema sou lapuloto ivikala lexe Eliasi anu uxali tei?"

¹² ✧Xe Iesu muavuti la mukoli tali'i noxi'a aloxo 'o, "Vaikala ane ne manina. Eliasi ne, uxali tei sou umomosou mimii latala ne ukalusi. Ia tava'u loxovaa la mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu lexe, Itema 'Olu ne utavulenu navu-navu tatila mo ta mitema ixiu tumali'au? ¹³ ✧Ia avikalangengi aloxo 'o. Eliasi ne, mune'e muxali mo ta mitema mikalusou masaxa noxi'a sou mi'oxonu 'ili'ilixo se'i mulai noxou aloxo Lavuku Tavuna teinu mua'aloxusou."

Molomolo Vile Uleenu Masua Muxolu Noxou, Ia Iesu Mupamaulinu

(Mat 17:14-20; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ilo'a milu'e xe mixali noxi'a ta molomolou ane pa'usi'a, la mimaisi'a ta mitema tapiena mi-sevile mine'e mitulu mixaliliie'i, ia mitomu loxo. Xe milomusi'a ane'i ta molomolo noxou ne ilo'a ta mitema sou lapuloto ne i'oto'otosou anaxa'a.

¹⁵ Xe ta mitema mimalei loxo 'o, la mimaisou Iesu

✧ 9:11: Mal 3:1 ✧ 9:12: Lex 22:1-18; Ais 53:3; Mal 4:5-6

✧ 9:13: Mat 11:14

la mikuluke, la alaxu vilesisi miiave milai noxou sou misexelaxu.

¹⁶ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a ta mitema ne aloxo 'o, “Ma'ia ane ngingi ngongi'a nga'oto'otosou anangenge sou loxo ne?”

¹⁷ Itema vile no nano no taiine'i ne, muavuti la mukolinu Iesu tali'iu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe lavulavu, eni ene'enu 'alixeni mulu 'o, xo uleenu vile masua uxoxolu noxou la u'oxo uvivikala uasi. ¹⁸ Voxovoxo piena musuku ne, utelosou la xavi misevile, la uleanu ulu'e no lia mole livilivixu upaipasinga mo anaxu ukalakikiki mole utoto'eke loxo 'o. Elingai'a ta molomolo noxine lexe ikusau uleenu ane muxolu noxou 'alixeni 'o, ia imomomo uasi.”

¹⁹ Xe Iesu muavuti la movikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta 'ei ane sou eni axolu noxinge? Mo alaxu ta 'ei ane sou eni atavulenu tu'utu'umaxu noxinge? Ngano'u molomolo ne une'e noxilo.”

²⁰ La sou ane'i mino'u mulai noxou. Xe uleenu masua ne mumaisou Iesu, la alaxu vilesisi 'o, la mu'oxonu molomolo ne mu'olo'olo mole muleanu mulu'elai no lia. La mupipaopao la livilivixu muxalixali no anaxu.

²¹ Xe Iesu muavuti la mutali'isou momu aloxo 'o, “Mii e uxolu noxou 'o musoko a talu?”

La momu mukolinu lexe, “No molomoloxu mo. ²² U'oxonu no voxo tavu'alo, la uleanu ulai no navu xe no lexa sou lexe uvau usoli. Ia lexe nini namomomo sou na'oxonu mii vile noxou, la taneninexe mo nasu'ulinexi.”

23 ✨Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la nini nevikalaleli, lexe eni amomomo sou a'oxonu? Lexe nini namuxaxu taneni, la nini namomomo sou na'oxonu mimii latala ne ukalusi.”

24 Xe muavuti la alaxu vilesisi, mu'ava aloxo 'o, “Eni emuxaxu taleli noxine manina, ia nasu'ulileli xo muxaxu taleli noxilo ulai noxine ne, kitu'asi.”

25 Xe Iesu mumalei loxo 'o, la ta mitema tavu'alo a iiaveiave inene'e loxo noxou, la sou Anu mukaitolonu uleenu masua la muvikalanu aloxo 'o, “Nini uleenu ane saxavou mo ane uvivikala uasi e naxoxolu noxou molomolo 'o ne, eni avikalaneni pekia'u lexe naxexesou, ia nalivu nane'e natelo noxou la uasi.”

26 ✨La sou uleenu ne, muungaunga xe muvaxa muxaluxalu molomolo la mu'oki'oki tani manina, sila muxexesou. Uleenu ne muxexesou io, ane'i ie'i muvaxa la loxo musoli, sila ane'i tavu'alo mivikala lexe, “Anu musoli.” 27 Sixe Iesu mukasi vaxa no avolu xe mutulusou, sila anu mutulu.

28 Iesu mupamaulinu mukalu, io sou Anu mulai no tani. Xe no tani, la ane'i ta molomolo noxou ne milutu vaxa la mitali'isou se'isisi aloxo 'o, “Tava'u loxovaa, la nexi tamomomo sou takusau uleenu masua ne uasi o?”

29 Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Linga anusisi ane umomomo sou ukusau uleenu ane loxo 'o.”

30 ✨Xe ilo'a miavuti la misukusou tuala ane ilo'a mixolu no anu ne, sou minuna mimuamua'i no nano no xalee lia tila ne Xalilaia. Iesu umasaxa lexe evile ulavu no anu xalee ane ane'i ixolu

no anu uasi, ³¹ ✨xo Anu ulosi'a ta molomolou lavulavu. Muvikalane'i aloxo 'o, "Ulai ili'i, la ta mitema i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema sou ivau usoli. Uai no nano no lulu voxo vile mo tamei, xe no voxo tatalusou, la sou Anu utulu."

³² ✨Ia ane'i ilamana no anu vaikala laaxu ane anu mulemolu noxi'a uasi. Mimama'u la itali'isouxu uasi.

*'Ei Ane Tila Noxi'a
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Ilo'a mimuamua'i xe milai mixali ne Kape-naumu, la mi'unalai no tani. Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, "Mii ma'ia ane ngingi nge'oto'otosou anangenge no vote'i 'o?" ³⁴ Anu mutali'isi'a aloxo ne, la ane'i mita'olu tasia'usi xo ane'i milavu lexe no vote'i, la ane'i mi'oto'otosou anaxa'a lexe 'ei ane tila noxi'a.

³⁵ ✨Xe Anu muavuti la muxolu no lia, io sou Anu mu'avali'a ta molomolo noxou ane'i mulelia tamei ne, mine'e noxou la sou muvikalane'i aloxo 'o, "Lexe itema vile umasaxa lexe uuli, la laixe lexe anu uili'i mo uxali loxo itema vile vitanisi sou ipalupalusou."

³⁶ Mutila'u molomolo vile kitu'a ka mulai mutulusou no taiine'i, xe muavuti la muvo'onu io sou muvikalane'i aloxo 'o, ³⁷ ✨"Ei ane lexe uxavutalaleli mo u'osa sou uno'u molomolo vile kitu'a loxo 'o, la anu ane u'osa sou uno'ilo. Xe 'ei ane lexe u'osasilu sou uno'ilo, la anu ane u'osasilu sou uno'u ane mupalusilo ene'e 'o."

*Anu Ane U'apinenge Uasi ne, Anu Noxinge Ane
(Luk 9:49-50)*

✨ **9:31:** Mak 8:31; 10:32-34 ✨ **9:32:** Luk 9:45 ✨ **9:35:** Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26 ✨ **9:37:** Mat 10:40

³⁸ Xe Ioanesi muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Itama sou ulosixe lavulavu, nexi temaisou itama vile ukukusai'a ta uleenu masua no anu xavi noxine, la nexi te'apixu, xo anu vile noxinge nenge'a uasi.”

³⁹ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Nga'apixu mamu, xo lexe itama vile u'oxonu mii vile xaviinu no anu xavi noxilo, la umomomo sou upasipaa uleanu vaikala vile masua une'e noxilo uasi, ⁴⁰ ✧xo anu ane u'apinenge uasi ne, anu noxinge ane. ⁴¹ ✧Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ‘Anu ane uiengengi no anu lexa xo ngingi noxou Kalisito, la anu uno'u lakolisou manina.’”

*Mii sou Uolexa'a ta Mitema sou Isusu
(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, “Lexe itama vile uolexu vile noxi'a ane'i ta mitema vitanisi ane imuxamuxaxu tane'i noxilo, sou ususu no anu 'ilixu masua, la anu laixe lexe isakii lavo'o kulu vile no xolanu ka ilea ulu'elai no luaki, ia laixe uasi lexe Lataua ulosou navunavu. ⁴³⁻⁴⁴ ✧Mo lexe avone vile ususulixene, la nalixinu mo uxexee. Laixe lexe nini na'unalai no tuala sou mauli no anu avone vilesisi, ia laixe uasi lexe nini avone tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu e navu u'ani'ani ia usisita uasi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Mo lexe tava'ine vile ususulixene, la nalixinu mo uxexee. Laixe lexe na'unalai no tuala sou mauli no anu tava'ine vilesisi, ia laixe uasi lexe nini tava'ine tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu. ⁴⁷ ✧Mo lexe ieni vile ususulixene, la naluvu uxexee. Laixe lexe nini na'unalai no tuala noxou Lataua no anu

✧ **9:40:** Mat 12:30; Luk 11:23 ✧ **9:41:** Mat 10:42 ✧ **9:43-44:** Mat 5:30 ✧ **9:47:** Mat 5:29

ieni vilesisi, ia laixe uasi lexe nini ieni tamei ne uxolusi, la nini na'unalai no tuala sou navunavu e, ⁴⁸ ✧ ‘ta polikokasi'a imomomo sou isoisoli uasi mo navu umomomo sou usisita uasi.’

⁴⁹ Laixe lexe anu Lataua u'uisi'a ta mitema vilevilesi no anu navu, loxo ta mitema i'uisou la'ilali no anu au.

⁵⁰ ✧ Au ne laixe, ia lexe tu'axu ne tasiau la ngingi ngalivulixu tu'axu ne loxovaa la? Laixe lexe ngingi latala ne, ngatetelidou au tu'axu lailaixe no anu maulingenge mo xoluxolu noxinge ngongi'a ane'i ane va'ava'axu ne laixesi.”

10

Taula'i Muxoto (*Mat 19:1-12; Luk 16:18*)

¹ Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la sou musukusou tuala ane ne, sou mununa no xalee lia tila ne Iutaia, la mualasou lexa ne Ioridani. Mulai, la ta mitema tavu'alo misevile mine'e noxou la, la Anu mulosi'a lavulavu no anu vaikala noxou Lataua, aloxo Anu mulavusou mu'oxo'oxonu.

² Ta Palisaio se'i mine'e mixali noxou sou lexe itovonu. Mine'e mixali la mitali'isou aloxo 'o, “Itama vile mutaula'i, ia anu umasaxa lexe usu'ane semau la anu laixe no anu lapuloto noxou Mosesi?”

³ Xe anu Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Ia xo Mosesi muvikalangengi a loxovaa?”

⁴ ✧ Ane'i miavuti la mivikalanu lexe, “Mosesi muvikala lexe itama vile umasaxa lexe u'oxonu aloxo ne, la anu molu ukaukavu ulai noxie sou

uxotonu taula'ixa'a ilou, io sou upalusie sou ilivu ilai.”

⁵ Ioxe, Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Mosesi mukaukavu lapuloto aloxo ne, xo ngingi opongengi pekia'u misevile. ⁶ ✧Ia ngalomu, tatei manina no voxo ane Lataua musoko sou mukoinu mimii latala 'o, la mukoine'i ta mitema. Mukoine'i ta mulu xe ta sema. ⁷ ✧La sou ane mulu u'umesi'a momu ilee nenu sou ulai noxie semau sou ⁸ ilou ixali vilesisi. Mole ane'i tamei la ua, ane'i ilou vilesisi. ⁹ La sou mii ma'ia ane Lataua musakii mupitanu ne, itema vile umomomo sou ukalipalane'i uasi.”

¹⁰ Iesu ilo'a ta molomolo noxou milivu milai no tani, la ane'i mitali'isouxu la. ¹¹ ✧Xe Anu muavuti la muvikalane'i lamana aloxo 'o, “Lexe itema vile usu'ane semau, ia ulai u'uluxe sema vileli, la anu itema ane ne anu mususu noxie semau. ¹² Anu aloxo ne kalumo noxie sema. Lexe ane isu'anu mulue, ia ilai i'uluxu mulu vileli, la ane misusu noxou mulue.”

*Iesu Ilo'a ta Molomolo ta Kitukitu
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Anu uvivikalane'i aloxo ne, la ta mitema a ixaxalixa'a ta molomolo ta kitukitu sou ine'ene'i noxou Iesu sou lexe Anu ukasi'a, ia ta molomolo noxou ne mikaitolone'i ta mitema. ¹⁴ Xe Iesu mumaisi'a mine ane'i mikaitolone'i aloxo ne, la la'iaxu misevile. La sou muvikalane'i lexe, “Tengi uvaxai'a ta molomolo ta kitukitu nesi mo ine'e noxilo, ia nga'apixa'a mamu, xo ane'i ane maulixa'a loxo ta molomolo ane ne, la saxisaxila'u noxou Lataua uxolu noxi'a. ¹⁵ ✧Mo

✧ **10:6:** Tav 1:27; 5:2 ✧ **10:7:** Tav 2:24; Ep 5:31-33 ✧ **10:11:** Mat 5:32 ✧ **10:15:** Mat 18:3

eni avikalangengi manina aloxo 'o. Lexe itema vile uno'u saxisaxila'u noxou Lataua loxo ta molomolo 'o uasi, la anu umomomo sou u'unalai no anu uasi manina.” ¹⁶ Xe muavuti la sou mu'aulaxa'a ta molomolo ne, xe mukalu la sou mumuxaxu avolu noxi'a io sou mualusi'a.

Itema Vile sou Lavuluti
(*Mat 19:16-30; Luk 18:18-30*)

¹⁷ Mualusi'a ta molomolo aloxo ne xe mukalu, la sou Anu mulutu sou mumuamua'i mulai. Ia itema vile muiave mulai noxou, la muxola'u tava'u vo'uxu no talaxu io sou mutali'isou aloxo 'o, “Itema laixe sou ulosixe lavulavu, mii ma'ia ane lexe eni a'oxonu sou eni ano'u mauli ane kaluxu uasi no anu?”

¹⁸ Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Tava'u loxovaa ane nini nemoxo'ilo lexe eni laixe? Itema vile laixe uasi, ia Lataua anu-sisi. ¹⁹ ✧Nini nelavu no anu lapuloto e muvikala lexe, ‘Mamu sou navau itema vile usoli. Nini namulu, la mamu sou nalai noxie sema mitaula'i xe nini nasema, la mamu sou nalai noxou itema mutaula'i. Mamu sou napakali, mamu sou nakalavoisou itema vile vitanisi, la nalemolu manina teitexi, mamu sou nakalavoinu itema vile sou nano'u miumiu vile vitanisi, mo natoxone'i mamine ilee nenine.’ ”

²⁰ Xe anu muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe lavulavu, lapuloto ane ne, eni emulinu no mine eni molomoloxo mo mutalo vaimomo.”

²¹ Iesu mulomu noxou aloxo ne xe iou mulai noxou sou mumatakisou, la tanuxu. La sou muvikalanu lexe, “Mii vilesisi a na'oxonu uao,

✧ **10:19:** Mul 20:12-17; Lap 5:16-20

nalai mo nano'u lavulavulutimene ukalusi mo ta mitema ilotonu, xe nano'u lamolisou la sou naiti'a ane'i ane i'a mimii uasi. Lexe nini na'oxonu aloxo ne, la sou mimii ane lailaixe uai teitexi no opo loxotolo ne, nini na'a nini. Ia nane'e mo namulileli."

²² Xe anu itema ne, mulomu aloxo ne, la iou mupalulu. Ia mumuamua'isi mole mulai ne, opoonu u'osa uasi xo anu mulavu lexe anu lavulavuluti tavu'alo misevile.

²³ Iesu musu'anu iou sou muitisi'a ta molomolo noxou, la sou muvikala aloxo 'o, "Ta mitema ane lavuluti'a piena musuku ne, anu pekia'u musuku noxi'a sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua."

²⁴ Xe ane'i milomusou vaikala noxou ne, la mikuluke no anu. Ia Anu musolonu vaikalau mulai la muvikala aloxo 'o la, "Ta molomolo, lexe itema vile umasaxa lexe u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua, la anu pekia'u misevile. ²⁵ Anu pekia'u sou kameli vile u'unalai no anu umo vile taxanu uasi, ia itema ane lavuluti piena musuku ne, anu pekia'u misevile noxou sou u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua."

²⁶ Xe ta molomolo noxou milomu aloxo ne, la mikuluke misevile la. Xe miavuti la mitalitali'isi'a ngatongato'o lexe, "Ia 'ei ane sou uno'u maui ane kaluxu uasi ne?"

²⁷ Iesu iou mulai noxi'a, la mumatakisi'a la muvikalane'i aloxo 'o, "Ta mitemasi la imomomo uasi. Ia Lataua la Anu mumomomo. Xo Lataua ne, Anu umomomo sou u'oxonu mimii latala ne ukalusi."

²⁸ Xe Pita muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Nexi texiu tumalixeu mimii latala ne mukalu, ia tene'e 'o sou tamulineni."

29 Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Avikalangengi manina musuku. Lexe itema vile u'umesou taasou, uasi ta vimovimou ta mulu ilo'a ta sema, uasi momu ilee nenu, uasi ta 'olu, uasi xaixaixu, xo anu umasaxailo lexe ua'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema,³⁰ la umomomo sou anu uno'u taasou itemaxu ta'uve, mo ta vimovimou ta mulu itemaxu ta'uve, mo ta sema itemaxu ta'uve, mo ta nenenu itemaxu ta'uve, mo ta 'olu itemaxu ta'uve, mo xaixaixu itemaxu ta'uve ilou tu'utu'umaxu ta mitema i'oxonu ulai noxou. Xe ulai ili'i xe anu usoli, la anu uno'u mauli ane kaluxu uasi manina.³¹ ✧Ia ane'i tapiena e miuliuli ne, ulai la ane'i ilai ili'i, ia ane'i ane miili'i ne ilai, la iuli.”

Iesu Mutotokalasou Soli Noxou Alaxu Tatalu-sou

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 ✧Ioxe, Iesu muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la muulaxune'i sou ilo'a milu'e ne Ielusalemu. Ta molomolo noxou ne, mikuluke xe ta mitema ane mimumuline'i ne vasime'a mu'ume misevile. Iesu muavuti la muno'a ta molomolo noxou mavulovexa mulelia tamei sou mine'e 'alai noxou, la sou muvikalane'ixu mii ane sou uxali noxou.³³ Muvikala aloxo 'o, “Nenge nenge'a asou talu'elai ne Ielusalemu o, la Itema 'Olu ne, ta mitema ino'u sou i'italonu ulai no avo'a ta tatila noxi'a ta aili'i, ilo'a ta mitema sou lapuloto. Itulusou no anu vaivaikala sou lexe ivau mo usoli. La sou ino'u ulai noxi'a ta asila avo'a³⁴ sou ane'i imolovila'isou mo ilikesou mo

✧ **10:31:** Mat 20:16; Luk 13:30 ✧ **10:32:** Mak 8:31; 9:31

ipuapuasou mo ivau usoli. Uai no lulu voxo vile, tamei xe tatalusou la sou Anu utulu.”

Linga Noxi'a Iakovo Ilou Ioanesi
(Mat 20:20-28)

³⁵ Sevetaio ta 'olu tamei Iakovo ilou Ioanesi ne, ilou milai mixali noxou Iesu ne, la milinga aloxo 'o, “Itama sou ulosixe lavulavu, nexi noxou temasaxa lexe nini na'oxonu mii vile noxixe noxou.”

³⁶ Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Ma'ia ane ngingi ngongou ngemasaxailo lexe eni a'oxonu noxinge ngongou?”

³⁷ Ilou mikolinu lexe, “Ulai ili'i xe nini naxali tatananu tuala, la nexi temasaxa lexe vile noxixe 'o ulai uva'isa'ineni no pa'umene no tema xe vile no ae.”

³⁸ ✧Xe Anu muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Ngingi ngongou ngelinga aloxo ne, ia ngingi ngongou ngalavusou lexe mii ma'ia ngingi ngelingau ne uasi. Loxovaa, umomomo sou ngingi ngongou ngamasaxa lexe ngasoli loxo eni asoli?”

³⁹ ✧Ane'i miavuti la mikolinu Iesu lexe, “Nexi temasaxau.”

Xe Anu muavuti la muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Anu umomomo sou ngingi ngongou ngasoli loxo eni asoli, ⁴⁰ ia no anu masaxa noxinge ngongou lexe vile sou uva'isa'ileli no pa'umelo no tema xe vile no ae ne, umomomo sou alosinge vitanisi uasi, xo luu ane ne, Lataua mulalaxisi'a ta mitema ane anu musosovosi'asi, ane lexe ane'i ilai ixolu no anu.”

⁴¹ Ioxe, ane'i ta molomolo noxou ane mavulovexa vile ne, milomusi'a Iakovo ilou Ioanesi, la la'iaxa'ai'a ilou misevile. ⁴² ✧Xe Iesu muavuti la mu'avali'a sou mupitane'i. La sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngelavu lexe ta tatananu tuatuala noxi'a ta asila ne, ane'i isaxila'a ta mitemai'a pekia'u, xe ta tatilasi'a ne, ivikala la ane'i ta mitemai'a ne ilomuxu vaikalai'asi. ⁴³ ✧Ia noxinge ne, anu aloxo ne uasi. Xo anu ane umasaxa lexe utila no nixi noxinge ne, la laixe lexe anu uxolu itema vile sou xaixai noxingesi. ⁴⁴ Xe itema ane umasaxa lexe anu uxali tila sou uuli noxinge, la laixe lexe anu uxali loxo itema vile vitanisi noxi'a ta mitema ukalusi sou ipalupalusou. ⁴⁵ Xo itema 'Olu 'o ne, mune'e sou lexe ta mitema i'oxo'oxonu xaixai noxou uasi. Anu mune'e sou lexe Anu u'oxonu xaixai sou u'italonu maulixu sou u'olene'i ta mitema tavu'alo.”

Iesu Mupamaulinu Vatimaio
(*Mat 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ Ioxe, anu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mimuamua'i xoo, la milai mixali ne Ieriko. Xe Iesu ilo'a ta molomolou mo ta mitema tavu'alo misukusou tuala ne Ieriko sou milai. La itema vile ualasou lexe Vatimaio, e Timaio 'olu, a muxoxolu no vote'i pa'umolu. Ia anu iou selevelenu. Anu muxoxolu ne sou ulingalinga mimii noxi'a ta mitema. ⁴⁷ No voxo ane ne, anu mulomu lexe Iesu, itema sie Naseleti a unene'e ne, la anu mutaloxu 'ava mulai noxou, “Iesu, nini Deviti 'ilusunu, tanenixo!”

✧ **10:42:** Luk 22:25-26 ✧ **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35

48 Ta mitema tavu'alo milomusou aloxo ne, la mikaitolonu. Mivikala lexe uxolu tasiau. Ia anu ulomuxa'a uasi, anu mu'ava mu'okinu mulai noxou Iesusi. “Deviti 'ilusunu, tanenixo!”

49 Xe Iesu mutulu, la sou muvikalane'i lexe, “Nga'avalou une'e.” Ane'i mi'ava mulai noxou aloxo 'o, “Na'osa. Mo natulu! Xo anu a mu'avaline.” 50 Xe anu muavuti la musu'anu 'ala'alasou muai, io anu muili'e mutulu sou mulai noxou Iesu.

51 Mulai muxali noxou Iesu, la sou Iesu mutali'isou lexe, “Mii ma'ia ane nemasaxau lexe eni a'oxonu noxine?” La sou anu muvikalanu Iesu lexe, “Rabi, eni emasaxa lexe amamalei.”

52 ✧La sou Iesu muvikalanu lexe, “Nalai, nini nemaui xo nemuxaxu taneni noxilo.” Xe alaxu vilesisi 'o, la anu iou mukaa sou mumalei avile. La sou muavuti sou mumulinu Iesu no vote'i e Anu mumuamua'i no anu ne.

11

Iesu Mu'unalai ne Ielusalemu (*Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Ioa 12:12-19*)

1 Ioxe, ilo'a mimuamua'i xe milai mixali 'alai ne Ielusalemu, la mixali no tuala ne Vetepaxe ilee Vetania, 'alai no laxa'ilu ne Olivu. Xe Iesu muavuti la mupalusi'a ta molomolo noxou tamei, 2 la muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Ngongou ngalai no tuala e no laxungengi ne, xe nga'unalaisi, ka ngamaisou donki 'ilie mulu a mitalisou mo misakiinu mo a ututulu. Dongki ne, evile utelo mo uxolu no anu uao. Ngongou ngalulusou ukalu, la sou ngano'u une'e noxilo 'o. 3 Ngongou

✧ 10:52: Mak 5:34

ngalulusou, xe lexe evile utali'isinge lexe, 'Loxo-vaa ane ngingi ngongou ngalulusou donki ne?' La ngongou ngakolinu lexe, 'Tila mumasaxau lexe u'oxonu xaixai no anu. Io xaixai ukalu, la sou upalea ulivulixu une'e la.'

⁴ Ilou milutu xe milai, la mimaisou donki vile ne a ututulu no vote'i. Mitalisou ka misaki-inu no ale 'alai no tani vile aitengaxu. Ane'i ilou miavuti la milulusou. ⁵ Xe ta mitema se'i mitutulu ne, mimaisi'a ilou la mitali'isi'a aloxo 'o, "Ngongou ngananavaa loxo ngalulusou donki 'ilie ne?" ⁶ Ane'i ilou miavuti la mivikalane'i aloxo Iesu mupela'axu ne, la sou ane'i ie'i muvaxai'a ilousi sou ilou mino'u milailixu noxou. ⁷ Ilou mino'u xe milai mixalixu noxou Iesu, la sou mino'u 'ala'alasou vasime'a ilou sou milalanu vaxa no lataanu donki ne, sou anu Iesu mutelo mutalupexa no anu. ⁸ Ta mitema tavu'alo kalumo mixavulalanu 'ala'alasou vasime'a ka misia'u no vote'i, xe se'i ne milai no xai sou mivalivalitusou ovu avoavolu sou mita'olunu no vote'i kalumo. ⁹ ✧ Ta mitema ane miulaxu Iesu xe ane'i ane miili'i no tumalou sou mimumulinu ne, mi'ava aloxo 'o, "Napamaulinexi!

Lataua ualusunu anu ane IAUE mupalusunu mo a unene'e 'o!

¹⁰ Lataua ualusunu saxisaxila'u noxou 'ilusunu Deviti,

Anu 'ilusunenge anu a unene'e 'o.

Napamaulinexi,

mo sou ane'i i'itinu ualasinu teitexi no opo loxotolo!"

¹¹ Iesu muxali ne Ielusalemu mukalu, la sou Anu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila

✧ **11:9:** Lex 118:25-26

noxou Lataua. Mulai muxixaou no nano ne mo mumaisou mimii latala ne mukalu. Ia tava'u xo aso a mulu'elai, la sou Anu ilo'a ta molomolou mavulovexa tamei ne, milaa sou milivu ne Vetania.

*Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua
(Mat 21:18-19)*

¹² Miai xe kakau, la ane'i milutu ne Vetania sou milivu milai loxo ne Ielusalemu la, la Iesu musolixu. ¹³ ✧Xe iou mulai mutukumusou ovu lovo vile ne mutulu no paxa. Volovoloxu piena misevile, la sou mulutu mulai no anu sou ukamuli lexe temanu se'i 'a no anu. Mulai xe muxali no anu, la mumaisou lexe ovu ne, volovoloxusi, ia unene'a mo temanu uasi, xo anu ovu ne, voxo sou unene'a uao. ¹⁴ La sou muvikalano ovu ne aloxo 'o, “Usoko ane vaimomo 'o, la nini nanene'a mo evile u'ou ngiaxene la uasi manina.” Muvikala aloxo ne, la ta molomolo noxou ne milomusou.

¹⁵ Ilo'a mimuamua'i xe milivu mixali ne Ielusalemu, la Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, sou musoko sou mukusai'a ta mitema e mitata'olu mimii sou ta mitema ilotonu mo ane'i ane mine'e sou iloto no nano ne, miuatuatu. Mavulovexa valovaloxa'a ta mitema ane ilavusou ivalavala lamoli no anu. Xe luuluusi'a ane'i ane mita'olune'i ta kuau sou ilotone'i. ¹⁶ Xe muvikala pekia'u noxi'a sou mamu evile loxo 'o utavule mimii se'i sou ta mitema ilotonu ka uvaxa une'e no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. ¹⁷ ✧Xe muavuti la mulosie'ixu ta mitema lavulavu se'i la aloxo 'o,

✧ 11:13: Luk 13:6 ✧ 11:17: Ais 56:7; Iel 7:11

“Ngalavusou lexe vaikala ane 'o muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu uasi? Mikaukavu aloxo 'o, ‘Taasilo ne, ilemolu lexe anu taasou lingaligna noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala no lia 'o ukalusi.’ Ia ngingi ngexiunu mole muxali loxo taasi'a ta mitema sou pakali sou italume no anu.”

¹⁸ ✧ Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto, milomusou vaivaikala ane Iesu muvikalane'i ta mitema no anu ne, la ane'i misoko sou mikamuli vote'i sou lexe ivau usoli, xo ane'i mi'umolu. Xo ta mitema latala ne, milomusou vaivaikala la mikuluke no anu.

¹⁹ Xe no 'olo'olovoxo, la ane'i milaa ne Ielusalemu ne sou milivu milai.

Ovu Lovo Muxalo (Mat 21:20-22)

²⁰ Ilo'a milai miai xe no kakau, la ilo'a milivu milai ne Ielusalemu la. Mimuamua'i xe mine'e no vote'i, la mimaisou lovo e Iesu movavaaxu ne muxalo. Muxalo musoko no uliuli'u mulai muxali teitexi avile. ²¹ Xe Pita muxavutalanu vaikala e Iesu muvikalalanu mei, la muvikalalanu Iesu aloxo 'o, “Rabi, namalei ovu e la'iaxene la nevavaaxu ane muxalo mukalu!”

²² Iesu muavuti la muvikalalanu aloxo 'o, “Ngamuxamuxaxu tangengi noxou Lataua.

²³ ✧ Avikalangengi manina musuku lexe itema vile uvikalalanu laxa'ilu 'o lexe, ‘Naavuti mo naili'e ulai no luaki.’ ia xavutalau tamei uasi, umuxaxu tanu no anu vaikalau ne, la mii ane anu mumasaxau ne, uxali manina aloxo anu muvikalalanu. ²⁴ ✧ La sou ane lexe eni avikalangengi aloxo 'o, mii ma'ia ane ngingi ngalingau ne, ngamuxaxu

tangengi lexe mii ne ane ngeno'u ne. La anu mii ne, uxali noxinge aloxo masaxa noxinge. 25-26 ✧Xe lexe ngatulu sou ngalinga, ia lexe evile uxomasuangengi no anu 'ilixo vile masua mo mii ne a mumauli no xavutalamengisi 'o, la anu laixe lexe ngaxiunu tumalingeusi, mo sou Maminge teitexi no opo loxotolo, Anu uxiunu tumalouu 'ili'ilixo masumasua noxinge kalumo.”

*Ane'i Mitali'isou Iesu Lexe 'Ei Mulosou Xavi
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Ilo'a mimuamua'i xe mixali ne Ielusalemu la, la Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Mu'unalai, la ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mo ta tatila se'i kalumo no nano ne, mine'e mixali noxou, 28 la mitali'isou aloxo 'o, “Xavi ma'ia ane muxolu noxine ne, la sou nini na'oxo'oxo mimii ane ne no anu 'o? 'Ei molu ane mulosine xavi mo mu-pelemasaxaneni sou lexe na'oxonu xaixai ne?”

29 Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Eni kalumo atali'isingexu tali'i vile, lexe ngingi ngakolinu une'e noxilo, la sou eni avikalangengi no anu xavi ane eni axaxai no anu 'o. 30 Ioanesi, anu itema sou u'ulosi'a ta mitema 'o ne, anu molu no opo loxotolo, uasi? Anu molu noxi'a ta mitema? Ngakoli une'e noxilo!”

31 Ane'i miavuti la milutu vaxa sou mivivikala-sou tali'i ane ne, sou mivikalane'i ngatongato'o xe miavuti la mivikala aloxo 'o, “Maasi xe nenge tavikala lexe, ‘anu molu no opo loxotolo,’ la Anu utali'isinge lexe, ‘La loxovaa la ngingi ngamuxa-muxaxu tangengi noxou ua?’ 32 Xe nenge tavikala

✧ 11:25-26: Mat 6:14-15

lexe ‘anu molu noxi'a ta mitema,’ la ane ne kalumo umomomo uasi.” (Ane'i mivikala aloxo ne, ia ane'i mimama'u noxi'a ta mitema. Xo ta mitema latala ne, milavusi lexe Ioanesi ne, anu itema vile manina sou palomatana.)

³³ La sou miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, “Nexi talavusou uasi.”

Xe Iesu muavauti la muvikalane'i lexe, “Eni kalumo umomomo sou apala'alixu lexe 'ei ane mupelemasaxaleli 'o uasi.”

12

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema Ane Isaxila'u Xaisou Ovu Uaini

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ ✧ Muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu musoko sou mu'oxonu vaikala latilovo se'i mulai noxi'a. Muvikalane'i aloxo 'o, “Itema vile mutou xaisou uaini vile, xe mukalu la muvimelusou ka mutulusou lavalolo sou ikapinu uaini ngiangiaxu la lexaxu ulu'elai utavo no latotope, ka mutulusou tani vile teitexi sou ta mitema ixolu no anu sou isaxila'u xai ne. Mu'oxonu aloxo ne, xe mukalu la mu'italonu xai ane ne no avo'a ta mitema se'i sou ane'i ixaxai sou ulai la uno'u temanu se'i no anu, ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa. ² Ioxe, no voxo ane sou xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxo sou i'ellexu, la anu mupalusou itema sou xaixai vile noxou mulai noxi'a ta mitema e misaxila'u xai ne sou lexe uno'u temanu se'i noxi'a. ³ Mulutu xe mulai, la ta motu mitetelisu ka mivau. Mivau mukalu la mimulesou sou mulivu vitanisi. ⁴ Xe muavuti la, la mupalusou itema sou xaixai noxou vile la

✧ **12:1:** Ais 5:1-2

mulai la. Mulutu xe mulai, la mipaunoxu kisou. Ka mipamaelanu manina. ⁵ Xe anu muavuti la mupalusou vile la, sou mulai. Mulai la mivau musoli. Xe muavuti la mupalusi'a tavu'alo, la sou milailai. Milai xe mixali noxi'a, la mi'otu'otune'i se'i xe se'i ne mive'ave'a misoisoli.

⁶ Mi'oxone'i aloxo ne, io itema vilesisi 'a ilou mixolu. Itema ane ne, anu 'olu manina. Anu umasaxau misevile ia tanusou uasi. Muavuti la mupalusou mulai noxi'a la muvikananu aloxo 'o, 'Eni 'alixeni ane apalusou ulai uxali noxi'a, la ane'i itoxonusi.'

⁷ Mulutu xe mulai muxali, la ta mitema e ixaxai no xai ne, mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, 'Itema ano 'o ne, anu ulai ili'i, la ualasou utelo no anu momu mixumixu 'o ane. Ngane'e mo nenge'a tatetelidou mo tava'u usoli, mo sou ulai ili'i la nenge ualasinge utelo no anu.' ⁸ ✧ Xe milutu vaxa la mitetelidou sou mivau. Mivau mukalu la mikasi vaxa noxou ka mileanu muuatulai no ale no vimelusou xai.

⁹ Ioxe, tatananu xai ne mulavu lexe 'olu ane ta mitema ne mivau musoli ne, la anu u'oxonu mii ma'i? Anu molu ulutu une'e ka uve'ave'a ta mitema ne mo isoisoli ukalusi, io sou anu u'italonu xai ne ulai noxi'a ta mitema se'i va'axu." ¹⁰ ✧ Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Loxovaa, ngingi ngeitidou vaivaikala se'i no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o?

'Lavo'o e ta mitema sou itutulu tani misu'anu ne, anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelidou tani.

¹¹ IAUE molusi mu'oxonu mii ane ne. Nexi temaisou, la laixe manina.' "

12 Xe ane'i ane anu muvivikalane'i ne, miavuti la mikamuli vote'i sou lexe itetelisu, xo milavu lexe vaikala latilovo ane anu mu'oxonu ne, laaxu mumomomo noxi'a manina. Ia mimama'u noxi'a ta mitema tavu'alo, la ie'i muvaxausi, ia milutusi mole milailai.

Tali'i sou Talea Lamoli
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 ✨Xe ili'i, la mipalusi'a ta Palisaio se'i ilo'a ta mitema se'i noxou Elodesi mine'e noxou Iesu sou ikalavoinu lexe Anu ususu no anu vaivaikala se'i la itetelisu. 14 Milutu xe mine'e mixali noxou la mivikala aloxo 'o, "Itema sou ulosixe lavulavu, nexi telavu lexe nini itema vile sou nalemo mii, la navikala maninasou. Nini nalavusou na'ume'a ta mitema uasi, xo ane'i ane ualasi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi ne, mimomomo vilesisi no ieni. Ia nini nalosieixu vote'i laixe noxou Lataua no anu vaikala manina. Ia lovoxaa, anu mumomomo sou nenge talea lamoli ulai noxou Kaisari uasi? Uasi, taleanu?" 15 Ane'i italitali'i aloxo ne, ia anu Iesu mulavu no anu kalavoi noxi'a ne. La sou mutali'isi'a lexe, "Tava'u loxovaa ane ngingi ngatovoleli loxo 'o sou ngatetelisilo 'o? Ioxe, ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou." 16 Ane'i miavuti la mino'u mulai noxou sou mumaisou. La sou mutali'isi'a aloxo 'o, "'Ei kisou mo ualasu ane uxolu no anu lamoli 'o?"

Ane'i mikolinu lexe anu noxou Kaisari.

17 ✨La sou anu muvikalane'i lexe, "Mii ane noxou Kaisari, la ngalosou Kaisari. Xe mii ane noxou Lataua, la ngalosou Lataua." Ane'i milomu noxou aloxo ne, la mikuluke manina.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio
(*Mat 22:23-33; Luk 20:27-40*)

18 ✧Xe ili'i, la ta Sadokaio mine'e mixali noxou. Ane'i ta mitema ane ne, ixavutala lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la umomomo sou imauli la uasi. Mine'e mixali, la mitali'isou aloxo 'o, 19 ✧“Itema sou ulosixe lavulavu, vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi mune'e noxinge aloxo 'o. Itema vile mutaula'i, ia anu musoli. Ia upalane'i ta 'olu uasi. La anu laixe lexe vimou ne u'uluxe sema ne, mo sou upalane'i iu vimou ta 'olu noxie. 20 Ioxe, no voxo vile, la ta mitema muxatele tamei ixoxolu. Ane'i muxatele tamei ne, ane'i ta taumetali. Ilo'a mixoxolu, la ane laposalaxu noxi'a ne mutaula'i, xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu noxie sema ne uasi. 21 Xe vimo'a ane tameisi'a ne, muavuti la mu'uluxe sema vaalu ne, ia anu kalumo musoli. Ia upalaa ta 'olu noxie uasi. Mo vimo'a tatalusi'a kalumo ne aloxo nesi. 22 Anu aloxo ne mole, ane'i muxatele tamei ne, mi'uluxe sema vilesisi ne, ia vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi, mole ili'i la ane kalumo misoli. 23 Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou imauli, la 'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne, semau maninasou xo loxo ane'i muxatele tamei ane mi'uluxe sema vilesisi ne?”

24 Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Lox-ovaa ngingi ngexovulaulau no anu vaikalamengi, xo ngingi ngalavusou vaikala muxolu no anu Lavuku Tavuna mo xavi noxou Lataua uasi? 25 Ta mitema ane misoisoli ne, lexe imauli la umomomo sou itaula'i la uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo teitexi no opo loxotolo. 26 ✧Ioxe, no

anu vaivaikalasi'a ta mitema ane misoisoli ka itulu ne, loxovaa ngingi ngaitisou a'alosou ovu e ukaakaa no nano no kaukavu noxou Mosesi uasi? No anu a'alo ane ne, Lataua muvikala noxou Mosesi lexe, 'Eni Lataua noxou Avalaamu mo Lataua noxou Aisaki mo Lataua noxou Iakovo.'²⁷ Anu Lataua ne, noxi'a ta mitema ane misoisoli uasi, anu Lataua noxi'a ta mitema ane ixolu imauli vaimomo. La sou eni avikalangengi lexe ngingi ngexovulaulau manina."

Lapuloto Anevaa Ane Muuli no Anu Lapuloto Latala Mukalusi?

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ ✧ Iesu Ilo'a ta Sadokaio mi'otosou anaxa'a aloxo ne, la itema vile sou lapuloto mulomusi'a. Muxoxolu sou mulolomu aloxo ne, la mulomusou Iesu mine mukokolinu vaikalai'a, la vaikalau ne mulapusi. La sou anu mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Eni elavu lexe lapuloto noxinge tavu'alo, ia lapuloto anevaa ane muuli no anu lapuloto latala ne mukalusi?"

²⁹ ✧ Iesu mukolinu aloxo 'o, "Lapuloto ane muuli no anu lapuloto latala mukalusi ne aloxo 'o, 'Ngingi ta Isilaeli. Ngalomu, IAUE anusisi Lataua, anu Lataua noxinge. ³⁰ La sou lexe ngingi ngamasaxau IAUE Lataua noxinge, la ngamasaxau no anu tangengi, mo no anu uleengengi, mo no anu xavutalamengi, mo no anu xavingengi ukalusi.' ³¹ ✧ Xe tamei sou aloxo 'o, 'Ngamasaxau menexinge vile aloxo ngingi ngemasaxainge la.' Lapuloto vile la uuli no anu ane tamei ne uasi."

✧ **12:28:** Luk 10:25-28 ✧ **12:29:** Lap 6:4-5 ✧ **12:31:** Liv 19:18

³² Xe itema ne, muavuti la muvikalanu Iesu aloxo 'o, “Itema sou ulosixe lavulavu, vaikala noxine ne, mulapu manina musuku. Nevikala lexe Lataua ne Anu anusisi, ia vile la uasi. ³³ ✧ Mo lexe tamasaxau no anu tanenge, mo no anu xavutalamentege, mo no anu xavinenge ukalusi, mo sou lexe tamasaxau menexinge vile aloxo nenge tamasaxainge la. Mii tamei ne, anu mutila no anu ta mimii ane i'elaxa'a ukalusi ulai noxou Lataua xe mimii se'i sou ulai noxou.”

³⁴ Xe Iesu mulomu vaxa no anu vaivaikala noxou sou mukolinu vaikalau, la mukolinu mulapu loxo itema vile lavulavu muxolu noxou, la muvikalanu aloxo 'o, “Nini ne no paxa no anu saxisaxila'u noxou Lataua la uasi.” La sou ta mitema milomu aloxo ne, la vile noxi'a ne, umomomo sou utali'isou Iesu no anu mii vile la uasi.

*'Ei 'Olu E Kalisito 'o
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Xe no mine Iesu anu a uxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou ulosi'a ta mitema lavulavu, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Tava'u a loxovaa, la ta mitema sou lapuloto ivikala lexe Kalisito ne, Deviti 'ilusunusi? ³⁶ ✧ Ia Deviti molu muvikala no anu Uleenu Tavuna mulosou lavulavu la mupala'alixu aloxo 'o,

'IAUE muvikalanu Tila noxilo aloxo 'o,

“Nava'isa'ile no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane sou
eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine
laaxu.” ’

³⁷ Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa la anu Tila ne, Deviti 'ilusunusi la?”

Ta mitema tavu'alo te mixoxolu ne milolomu-sou vaikala noxou, la mi'osasu misevile.

³⁸ Mulosi'a lavulavu ne, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema sou lapuloto. Imasaxa lexe itaa tokolomoi'a veveeni, io sou ixixaoxao. Mo imasaxa lexe ta mitema ixalisi'a no tilovolovo, la isexelaxa'a. ³⁹ Xe no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia, la imasaxa lexe ixoxolu no puloulou ane uulisi. Xe ixali sou la'ilali toxotoxoxa'a, la imasaxa lexe ixolu no puloulou ane uulisi ne kalumo aloxo ne. ⁴⁰ Xe iavuti la ikalavoine'i ta sema ta vaalu sou ikalou-sou mi'ami'a. Xe ikalavoi sou ilinga veveeni misevile. Ta mitema ane loxo ne, ulai ili'i la ino'u navunavu 'olu'olu uasi manina.”

Sema Vaalu Mi'italonu Lamoli Mulai Noxou Lataua

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Iesu muvikalane'i sou mulosi'a lavulavu aloxo ne xe mukalu, la muxolu 'alai no taasou lamoli sou umamaisi'a ta mitema mine inene'e sou i'italonu lamoli'a ulu'elai no taasou lamoli ne. Ta mitema tavu'alo ane lamoli'a tavu'alo misevile mine'e mi'italonu lamoli toxotoxoxa'a loxo 'o no voxo ane ne. ⁴² Ia sema vaalu vile ne, ie lamoli se kitu'asi, mine'e la mi'italonu Leputa* tamei, mumomomo Koduranto† vile.

⁴³ ✨Xe Iesu mumaisie aloxo ne, la sou mu'avali'a ta molomolo noxou sou muvikalane'i aloxo 'o, “Avikalangengi manina musuku. Sema vaalu 'o ne, ie lamoli se kitu'a ia lamoli soxu e

* **12:42:** Leputa ne, ta Iutaia lamoli'a. Lexe ipitanu Leputa 128, la uxali loxo Denalia vile. † **12:42:** Koduranto kalumo ta Iutaia lamoli'a. Lexe ipitanu Koduranto 68, la uxali loxo Denalia vile.

✨ **12:43:** 2Ko 8:12

ane mi'italonu ne, mutila musuku noxi'a ane'i ane mi'italonu. ⁴⁴ Ane'i ane latala e mi'italonu lamoli toxotoxoxa'a ne, ane'i mi'italonu aloxo ne ia lamoli'a piepienanu 'a muai. Ia ane sema vaalu ne, ie mii vile sou uai la uasi, soxu e mino'u ne ane mi'italonu mulai mukalusi. Ia vile la uai sou iloto la'ilali no anu la uasi.”

13

Sosovo sou Voxo Kaluxu (*Mat 24:1-14; Luk 21:5-19*)

¹ Xe Iesu muavuti, la musukusou taasou lalotu tatila noxou Lataua, la vile noxi'a ta molomolo noxou ne, muvikananu aloxo 'o, “Itama sou ulosixe lavulavu! Namalei. Lavolavo'o 'o ne, lailaixे misevile. Mo tanitani 'o ne, lailaixे kalumo misevile.”

² ✧ Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Nini netaisou tanitani e toxotoxoxa'a 'o? Ia umomomo sou ie'i uvaxau lavo'o vile 'o ne, uvo'uvo'utulo no lataanu menexu vile uasi, lavolavo'o latala ne, imamamulo ka ipeinu ulu'elai no lia.”

³ Iesu mulai mo a uxoxolu no laxa'ilu ne Olivu, la iou muvaxau tani tila noxou Lataua no talaxu. Pita ilou Iakovo mo Ioanesi ilou Andeleasi milutu vaxa, la mitali'isou se'isisi va'axu aloxo 'o, ⁴ “Navikalanexi. Talu la mimii ane lexe uxali 'o, uxali maninasou? Sosovo ma'ia ane uxali tei sou uvikala lamana noxixe lexe anu mimii ane ne, asou uxali maninasou?”

⁵ Xe Iesu muavuti la mupeletotosi'a aloxo 'o, “Ngasaxila'inge laixe. Loxo 'o io itama vile uxali ukalavoingengi. ⁶ Ta mitema tavu'alo ixali, la imoxou ualasilo. Ivikala lexe, ‘Eni anu,’

✧ 13:2: Luk 19:44

la ikalavoine'i tavu'alo. ⁷ No voxo ane ngingi ngalomusi'a ta mitema i'oto'oto mo vaikala sivo-sivo sou 'oto'oto ne, la ngaavuavuti mo tangengi kalaua mo nga'ume uasi. Anu mimii ane loxo ne anu uxali, ia voxo kaluxusou ne a uao unene'e o. ⁸ Ta mitema sou tuala vile iavuti, la ialivulane'i ta mitema sou tuala vile ane va'axu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la ilo'a ta mitema noxou tatananu tuala vile ane va'axu i'oto. Xe no xalexalee tuatuala se'i, la laliua ukunikuni, mo soli toxoxa'a uxali. Anu tu'utu'umaxu ane ne, uxali tei loxo sema ixamuli navunavu tei ka sou ivo'o 'ilie.

⁹ ✧ Anu laixe lexe ngingi ngasaxila'inge laixe. Xo ino'inge ka ilai itulusinge no anu vaivaikala no iei ta tatila no anu pita noxi'a ka ivenge no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. Tava'u xo ngingi noxilo, la sou ane'i itulusinge no iei ta mitema sou xaixai noxi'a ta tatananu tuatuala ilo'a ta tatananu tuatuala, la sou ngingi ngaavuti sou nga'aloxu a'alo laixe noxilo ulai noxi'a. ¹⁰ La sou voxo kaluxusou uxali uao, la a'alo laixe ne, ia'aloxu no xalexalee tuatuala ukalusi tei. ¹¹ ✧ Xe lexe itetelisinge mo ilailingenge sou itovongengi, la ngaxavutala piena no anu vaikala sou ngalemolu uasi. Vaikala ma'i ane uxali no anu xavutamengi alalae ne, la ngalemolu ulai noxi'a. Xo ngingi ane ngavivikala ne uasi, Uleenu Tavuna ane uvivikala ne.

¹² ✧ Itema vile uavuti la ukalanu vimou sou ivau usoli, mo ta molomolo kalumo ne ta mami'a i'oxo aloxo ne noxi'a. Xe ta 'ili'ili'a ne, iavuti la iasaxai'a ta neni'a ilo'a ta mami'a sou ive'a isoli.

13 ✨Ulai la ta mitema tavu'alo opone'i masuainge xo ngingi noxilo, ia ane'i ane itulu pekia'a ulai utalo no voxo ane ane'i maulixa'a ukalu no anu, la Lataua upamauline'i.”

14 ✨Xe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, “Lexe ngamaisou mii vile e Lataua umasaxa uasisi manina xe umamulonu mimii a ututulu no xalee lia vile ne anu noxou uasi, la laixe lexe 'ei ane uitisou vaivaikala ano 'o, la ulavu laixe no anu. Mo ta mitema ane ixolu ne Iutaia ne, i'ume'ume ilai no laxalaxa'ilu. 15 ✨Itema ane mulai mo 'a uxoxolu no taasou kisou ne, umomomo sou ulu'elai mo u'unalai sou uno'u mimii seli uuatunu uasi. 16 Mo itema ane mulai no xaixu mo 'a uxaxai ne, umomomo sou ulivu ulai no tani sou uno'u tokolomou uasi. 17 ✨Ia ta sema ane opoopone'i xe ane'i ane isusune'i ta 'ili'ili'a ta keakea, anu voxo masua noxi'a manina. 18 Ia anu laixe lexe ngingi ngalinga, mo sou anu mii ane ne uxali no voxo sou la'iua uasi. 19 ✨Xo no voxo ane ne, anu voxovoxo sou tu'utu'umaxu manina, umomomo no anu voxo ane tatei Lataua mukoinu xalexalee tuatuala mo utalo vaimomo mo ili'i la uasi manina. 20 Ia lexe Tila uxoto voxo ane ne uxali kulunu uasi, la evile umomomo sou umauli uasi. Ia tava'u xo ane'i ta mitema ane anu musovosi'a lexe anu ta mitema noxou maninasou, la sou ane anu uxotonu voxo ne uxali kulunu. 21 No voxo ane ne, la evile uvikalangengi aloxo 'o, 'Ngamaisou, Kalisito ano 'o!' Uasi, uvikala lexe, 'Ngamaisou, anu 'ole!', la mamu sou ngamuxamuxaxu tangengi no anu vaikalau.

✨ 13:13: Mat 10:22; Ioa 15:21 ✨ 13:14: Tan 9:27; 11:31; 12:11

✨ 13:15: Luk 17:31 ✨ 13:17: Luk 23:29 ✨ 13:19: Tan 12:1; Pal 7:14

22 ✨Xo ta mitema se'i ixali, la ikalavoi lexe ane'i Kalisito xe ane'i ta mitema sou palomatana. Lexe ixali, la i'oxonu sosovo se'i uxali mo mimii se'i sou ta mitema imaisou la ikuluke no anu kalumo, lexe anu umomomo sou ikalavoine'i ta mitema ane Lataua musosovosi'a lexe ta na'u 'ole. 23 La sou ane eni avikalangengi lexe ngasaxila'inge laixe, xo mimii latala ane uxali noxinge ili'i, ane evikalangengixu mukalu ne.

24 ✨Ia no voxo ane ili'i no anu voxo sou tu'utu'umaxu ukalu, la,

'aso ne uxali isivoxo mo so'io ne uiei la uasi,

25 ta oto ne, ilapalapau no opo loxotolo ilu'e, mo ta mimii loxo ta'umali ilo'a koiuxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ne ikunikuni.'

26 ✨No voxo ane ne, la ta mitema imaisou Itema 'Olu mine ulu'e no umuumu no anu xavi mo lamana toxoxa'a noxou. 27 ✨La sou Anu upalusi'a ta angelo noxou sou ino'a ane'i ane noxou e Anu molu musovosi'a me'a no atume iou tami'a, xe no xalexalee lia teletelexu 'o, ulai utalo no teletelexu loxotolo ukalusi."

28 Xe Iesu muavuti la muvikala aloxo 'o la, "Anu laixe lexe ngingi ngano'u lavulavu no anu ovu lovo. No voxo ane ovu xolanu uxali xe uxalixu xataxataxu, la ngingi ngelavu lexe anu voxo laixe sou aso a uxali 'alai. 29 Lexe ngingi ngamaisou sosovo iouiou uxali, la anu aloxo nesi. Ngingi ngalavusi lexe voxo sou Itema 'Olu 'a une'e ne. Muxali 'alai manina. 30 Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou voxo ano 'o isoisoli uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne,

✨ 13:22: Pal 13:13 ✨ 13:24: Ais 13:10; Ioe 2:10, 31; 3:15; Pal 6:12-13 ✨ 13:26: Pal 1:7 ✨ 13:27: Mat 13:41

anu uxali. ³¹ Mii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o ne, ulai la ukalu. Ia vaivaikala noxilo ne ukalu uasi.

*Evile Ulavu no Anu Voxo Ane ne Uasi
(Mat 24:36-44)*

³² Evile ulavu no anu voxo ane ne uasi. Ta angelo teitexi no opo loxotolo mo 'Olu ne ilavusou uasi, ia Momusi Anu mulavusou. ³³ Ngasaxila'inge laixe. Mo ngautiti laixe. Xo ngingi ngalavusou lexe voxo ane ne uxali talu uasi. ³⁴ Anu aloxo itema vile ulai no tuala vile va'axu. Ulutu la u'umesou taasou sou ulai, io umuxaxa'a ta mitema sou xaixai noxou sou isaxila'u. Anu muvelu xaixai noxi'a vilevilesi, ia ane sou usaxila'u aitenga ne, muvikananu sou lexe uutiti uxoxolu aloxo ne.

³⁵ ✧ Anu aloxo ne, la sou ngingi ngautiti laixe, xo ngingi ngalavusou voxo ane tatananu tani ulivu une'e no anu uasi. Male uxali no 'olo'olovoxo. Uasi la, no 'olovoxo lixinu. Uasi la, no kakau mine ta koko'a i'ava'ava. Uasi la, no aso uxali utetelo. ³⁶ Lexe anu uxali upasipaangengi, la mamu sou ngingi 'a ngaai. ³⁷ Vaivaikala ane eni elemolu noxinge 'o ne, eni elemolu noxi'a ta mitema latala ne mukalusi. Ngaxoxolu ia ngautiti laixe.”

14

*Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaix
noxou Iesu Kisou
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Ioa 11:45-53)*

¹ Voxo tamei a uao no anu voxo ane isosovosou voxo e Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli xe voxo e Ixutuxu La'ilaliaxa'a Vitanisi, la ta tatila

noxia ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mikamuli vote'i sou lexe itetelidou Iesu mo ivau usoli. ² Miavuti la mivikala aloxo 'o, "Nenge ta'oxo mii ane nenge tevivikalasou 'o no nixi no anu voxo tila 'o uasi, xo loxo 'o io ta itema imaisinge la iavutinoxu 'oto'oto."

³ ✧ Anu Iesu a mulai mo 'a mu'unalai no tani noxou itema vile ualasou lexe Saimoni. Saimoni ne, vulukali mu'oxonu. Iesu mu'unalai mo mulai mutalupexa sou lexe u'ani. Ia sema vile mino'u lavotoli vile ne sou ueli e tuma'u lailaixe. Lexa ane ne, lamoli sou tila misevile. Mino'u xe milai mixali noxou Iesu, la mixola'u anaxu ka minixi'u noxou Iesu kisou.

⁴ Ta mitema se'i ane ilo'a Iesu mixoxolu ne, mimaisie la la'iaxa'a, la mivikalane'i ngato'o lexe, "Tava'u loxovaa ane, sema 'o ivila'isou ueli e tuma'u lailaixe loxo 'o?" ⁵ Lexe uasi mo sou lexe ilotonu no anu Denalia itemaxu mavulovexa vile mo itemaxu ta'uve (300), la sou nenge taiti'a ta mitema ane i'a mimii uasi." Tane'i la'iaxa'aie misevile la sou mivikala aloxo ne.

⁶ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Tengi uvaxaiesi. Loxovaa ane ngingi ngalodie tu'umaxu ane loxo ne? Mii ane ane mi'oxonu mune'e noxilo ne, anu laixe misevile. ⁷ ✧ Ta mitema ane i'a mimii uasi ne, anu voxovoxo piepiena 'a uxoxolu sou ngingi ngaiti'a mimii loxo ngemasaxau, xo ngingi ngongi'a ngaxoxolu. Ia eni ne, nenge nenge'a taxoxolu utotomu uasi.

⁸ ✧ Ane mi'oxonu mii ane ne, ane mumomomo noxie sou lexe i'oxonu. Ane minixi'u ueli e tuma'u lailaixe no vasimelo tei loxo ne, sou ulalaxi vasimelo sou mine ilai i'asixo. ⁹ Eni

avikalangengi manina aloxo 'o. No xalexalee tuatuala ne'ei ne'ei ne, lexe ilai ia'aloxu a'alo laixe, la mii e ane mi'oxonu ne, ane'i ia'aloxu kalumo la ixavutalane.”

¹⁰ Xe Iudasi Isikarioti, anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mo mulelia tamei ne, muavuti la mulai muxali noxi'a ta aili'i sou lexe anu u'italonu Iesu ulai no avo'a. ¹¹ Ane'i milomu noxou aloxo ne, la opone'i mu'osa manina, la sou ane'i misakii vaikala lexe ilosou lamoli. La sou Iudasi muavuti sou ukamuli vote'i sou u'italonu Iesu no avo'a.

Iesu Ilo'a ta Molomolou Mi'ani

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Ioa 13:21-30)

¹² ✧Voxo vilesou Ixutuxu La'ilalixa'a Vitanisi 'a muxali, la no voxo ane ne, ane'i ilavusou ive'a ta sipsip ta 'ili'a sou i'oxonu la'ilali sou ixavutalanu voxo ane sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli no anu. Xe ta molomolo noxou Iesu miavuti la mitali'isou aloxo 'o, “Nini nemasaxa lexe nexi talalaxii la'ilalixene sou voxo sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli 'ava?”

¹³ La sou Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou tamei, la movikalane'i aloxo 'o, “Ngalai no nano no tuala tila xe ngaxalisou itema vile utatavulenu lexa vexasou mutau lexa no anu, la ngamulinu.

¹⁴ Ngongou ngalai xe ngaxali no tani e anu u'unalai no anu ne, la ngavikalanu tatananu tani ne aloxo 'o, ‘Itema sou ulosixe lavulavu mutali'i aloxo 'o. Tani kapiutuxu noxou ane sou nexi noxi'a ta'ani la'ilali sou tasesovosou voxo sou Lataua Mupolopepeene'i Ta Isilaeli no anu 'ava?’

¹⁵ La sou anu ulosiengixu kapiutu vile tatila muxolu teitexi. Valovalo mo luuluusou mo mimii se'i

kalumo ne a mulalaxii mukalu. Ngongou ngalai, la sou ngalalaxiinu la'ilalinenge ane.”

16 Ane'i ilou milai xe mi'unalai no tuala tila, la ilou mimaisou mimii ne aloxo Iesu mulemolu noxi'a ilou. La sou ilou milalaxi la'ilalixa'a ilo'a.

17 Xe no 'olo'olovoxo, la sou anu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mulelia tamei ne mixali. 18 ✧Ilo'a mita'olu sou i'ani'ani, ia Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina aloxo 'o, vile nonixi noxinge ne, ulai la anu u'italoleli alai no avo'a ta mitema. Anu 'a nexi noxou ta'ani'ani 'o.”

19 Xe ane'i milomu aloxo ne, la oponeli tu'umaxu, la sou ane'i vilevilesi miavuti la mitali'isou aloxo 'o, “Male, eni uasi, ne?”

20 “Itema ne anu vile noxinge ngingi mulelia tamei ne.” Anu mukoline'i aloxo ne. “Anu e loxo nexi noxou ta'uinu la'ilali no anu paku vilesisi.

21 Itema 'Olu ne, ulaisi mo uulua aloxo vaivaikalasou mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu. Ia laixe lexe Lataua uvavaaxu itema e u'italonu itema 'Olu ulai no avo'a ta mitema. Lexe ane nenu ivo'onu uasi, la anu laixesi.”

22 Ilo'a i'ani'ani, ia Iesu mukasi mulu'e no anu veleti sou muno'u sou muvikala laixe musuku noxou Lataua xe mukalu, la muse'ise'inu sou mulosilosi'a vilevilesi la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngano'u. Vasimelo ane.”

23 Xe muavuti la mukasi vaxa no anu paku sou uaini, la muvikala laixe musuku noxou Lataua. Xe mukalu la mulosi'a sou ane'i latala ne miixu.

24 ✧La sou muvikalane'i aloxo 'o, “Sialuxo ano 'o. Eni asoli xe sialuxo unixi, la anu u'oxonu

✧ 14:18: Lex 41:9 ✧ 14:24: Mul 24:8; Iel 31:31-34; Sek 9:11; 1Ko 10:16; Eva 9:20

vaikala e nenge nenge'a Lataua tesakiinu 'o, uxali manina. Sialuxo ne, sou unixisi'a ta mitema tavu'alo sou upamauline'i." ²⁵ Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o la, "Avikalangengi manina. Umomomo sou eni aie la no anu uaini temanu uasi, ulai utalo no voxo ane sou eni aiexu ane alavua no tuala teitexi noxou Lataua."

²⁶ Ilo'a mi'ani mukalu la milexe lexe vile sou ilo'a milaa milai no laxa'ilu ne Olivu.

Iesu Mutotokalasou Pita Lexe Usingisou
(*Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Ioa 13:36-38*)

²⁷ ✧ Ilo'a milai xoo la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, "Ngingi latala 'o ne ulai, la nga'umesilo ukalusi. Xo vaikala vile mikaukavunu muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o,

'Ulai, la eni avau itema sou usaxila'a ta sipsip, la ane'i ta sipsip ne i'ume ipaxelexe.'

²⁸ ✧ Ia ili'i, eni atulu sou amauli, la eni auli alai ne Xalilaia."

²⁹ Xe Pita muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ulai, la latala 'o ne, i'ume'ume ukalusi, ia eni ne uasi."

³⁰ Xe Iesu muavuti la mukolinu Pita vaikala aloxo 'o, "Eni avikalaneni manina aloxo 'o, maasi no 'olovoxo 'o, la koko'a u'ava alaxu tamei uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nalavusilo uasi."

³¹ ✧ Ia Pita ne, mutotoiti misevile. Xe muavuti la muvikala pekia'u aloxo 'o, "Eni umomomo sou asingisine lexe eni alavusine uasi, xo nenge nengei tasoli takei." Ane'i Pita ta menexu ne, mivikala kalumo aloxo ne.

Iesu Mulinga ne Xetesemane
(*Mat 26:36-46; Luk 22:39-46*)

32 ✧Ilo'a mimuamua'i xe milai mixali no lia xalee ilemolu lexe Xetesemane, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Ngata'olu ano, ia eni alai alinga." 33 Muno'a Pita ilou Iakovo mo Ioanesi sou ilo'a milai, la Anu tanu lili xe opo tu'umaxu. 34 ✧Ilo'a tatalu ne, milai la sou muvikalane'i aloxo 'o, "Ngaxolu ano mo ngautiti laixe. Xo eni opoleli tu'umaxu mo eni 'a 'ala'alai sou asoli."

35 Musuku mulai seville va'axu noxi'a mukalu, la sou mutangatulu mulu'elai no lia sou mulinga. Mulinga lexe voxo sou tu'umaxu ane ne uxexesou. 36 ✧Mulinga la, la muvikala aloxo 'o, "Aba,* Mamilo. Mimii latala ne, pekia'u noxine sou na'oxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli noxilo uxexesilo. Ia namulinu masaxa noxilo uasi, namulinu masaxa noxinesi."

37 Mulivu mulai noxi'a ta molomolo noxou tatalu ne, la ane'i 'a iai, xe muavuti la muvikalanu Pita aloxo 'o, "Saimoni, nini 'a naai? Loxovaa, nautiti naxolu no aso iou taiinu vile uasi? 38 Nautiti mo nalinga, mo sou tovofovo uxali noxine la utaloxolixene uasi. Manina musuku, itema uleenu umasaxa lexe uxaxai, ia vasimolu ne pekia'u uasi, mamalaxusi."

39 Iesu mune'e muvivilalane'i aloxo ne xe mukalu, la mulivu sou mulai mulinga la. Anu mulinga aloxo tei ne. 40 Mulivu mune'e, la ane'i 'a iai sio, xo ie'i uvuvu sio. Xo tane'i tema uao, la sou ivikalanu no anu vaikala vile uasi.

✧ 14:32: Ioa 18:1 ✧ 14:34: Ioa 12:27 ✧ 14:36: Mak 10:38; Ioa 6:38 * 14:36: Aba: vaikala ane ne, anu vaikala noxi'a ta Isilaeli, ia laaxu lexe mamilo.

⁴¹ Xe mulivu mulai sou mulinga xe mulivu mune'e noxi'a alaxu tatalusou, la ane'i 'a iai sio, la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ngingi 'a ngaaisi sou ngama'ila? Mumomomo aloxo ne! Voxo 'a muxali. Ngamaisou! Ane'i ta mitema i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema ane ilavusou i'oxonu 'ilixu ane masumasua. ⁴² Ngatulu mo nenge'a talai. Ngamaisou! Itema e u'italoleli no avo'a ta mitema ne, anu a uxali 'o.”

Mitetelisu Iesu

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Ioa 18:3-12)

⁴³ Iesu uvivikala 'o, ia alaxu vilesisi 'o, la Iudasi mune'e noxou. Anu vile noxi'a ta molomolou mulelia tamei. Anu ilo'a ta mitema tavu'alo mixali, ia ta mitema mitetelisu viso ilou kulu-vololou. Ioxe, ta mitema ane ne, ane'i ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mo ta tatila mipalus'i'a mine'e.

⁴⁴ Itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne, muvikalane'ixu sosovo vile tei aloxo 'o, “Lexe eni atimu no xaleenu, la Anu ane. Ngatetelisu mo ngalailixu, ia ngasaxila'u laixe.” ⁴⁵ Ioxe, Iudasi muxali, la alaxu vilesisi anu mulai noxou. Muvikalanu aloxo 'o, “Rabi”, la sou mutimu no xaleenu. ⁴⁶ Ane'i mimaisou Iudasi mutimu no xaleenu, la sou ane'i mikasi vaxa no avolu sou mitetelisu. ⁴⁷ Itema vile mutulu 'alai noxou Iesu mulavee viso ka muvali vaxa no sangalou itema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i. Sangalou ne, muxoto la mulapau.

⁴⁸ Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngeno'u viso xe kuluvololou sou ngene'e sou ngatetelisilo xo eni amitema sou aavutilixu 'oto'oto? ⁴⁹ ✧ No

✧ 14:49: Luk 19:47; 21:37; Ioa 18:20

voxovoxo 'o, nenge'a texoxolu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou elosi'a ta mitema lavulavu, ia loxovaa la ngatetelisilo ua? Mii vile uasi. Xo vaikala muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu ne, muxali manina.”⁵⁰ ✧Ane'i ta molomolo noxou latala milomu aloxo ne, la mi'ume sou milailai.

⁵¹ Maulu vile e mumulinu Iesu ne, mutaa tokolomo maenaxu vilesisi. Ia ane'i ta mitema mitovo lexe itetelisu, ⁵² la anu mu'ume mulai pangapanga'usi. Tokolomou ne, muluvu muai.

Iesu Mutulu no Anu Vaivaikala

(*Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Ioa 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Xe ili'i, la ane'i ane mitetelisu Iesu ne, milailixu noxou kisi'a ta aili'i. Io, ta tatila noxi'a ta aili'i latala ilo'a ta tatila mo ta mitema sou lapuloto 'a ipita ixolu. ⁵⁴ Pita ne, anu mumulinu Iesu muili'i no paxa. Anu muxali no vimelusou tani noxou kisi'a ta aili'i, la mu'unalai sou ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani mixolu sou mutu'e navu.

⁵⁵ Ia, ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema latala ne, ikamuli susu noxou Iesu sou ivau usoli, ia ixalisou vile uasi. ⁵⁶ Ta mitema tavu'alo mitelo vaikala noxou, ia vaikalai'a ne vilesisi uasi.

⁵⁷ Se'i mitulu sou mikalavoisou Iesu aloxo 'o, ⁵⁸ ✧ “Nexi telomusou muvikala aloxo 'o, ‘Eni akisilalanu tani tila noxou Lataua ane'i ta mitema mitulusou no avo'a, ia ili'i no anu voxo tatalusou la atulusou ulivu la, ia atulusou no avolo loxo ta mitema itulusou uasi.’ ” ⁵⁹ Ia vaikala noxi'a ne kalumo vilesisi uasi.

⁶⁰ Ioxe, kisi'a ta aili'i mutulu no talaxa'a ta mitema, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Nini namasaxa nakoli vaikalai'a ane mutelo noxine ne uasi? Nini naxavutala a loxovaa no anu vaikala ane mutelo noxine 'o?” ⁶¹ Ia Iesu mutaloxa'asi. Anu ukolinu vaikalai'a vile uasi.

La kisi'a ta aili'i mutali'isou la aloxo 'o, “Nini Kalisito ane? Itema ane ualusinge, 'Olu ane nini 'o?”

⁶² Iesu mukolinu aloxo 'o, “Eni ano. Ngingi ngamaisou Itema 'Olu uva'isa'inu no avo tema Itema sou xavi mo une'e ulu'e no anu umuumu molu no opo loxotolo.”

⁶³ Anu mulomusou Iesu muvikala aloxo ne, la mukakanu tokolomou, xo anu la'iaxu. Xe muvikala aloxo 'o, “Nenge tatali'isi'a ta mitema se'i sou ipala'alixu 'ilixonu la uasi. ⁶⁴ ✧Ngingi ngelomu lexe Anu muvikala masua mulai noxou Lataua. Ngingi ngaxavutala loxovaa? Nenge ta'oxo ma'ia ane noxou?”

Ane'i latala mikolinu aloxo 'o, “Anu mususu ane ne. Anu usoli.” ⁶⁵ Ane'i mivikala aloxo ne xe mukalu, la se'i misoko sou mituvesou. Misu'asou iou xe mivau. La mivikalanu aloxo 'o, “Nalemo lexe 'ei ane muvene?” Ia, ta mitema sou isaxila'u tani mino'u sou misavasavalou.

Pita Musingisou Iesu

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Ioa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Ta mitema mi'oxo'oxonu Iesu aloxo ne, ia Pita ne, anu muxolu no nano no vimelusou tani, la sema sou xaixai vile noxou kisi'a ta aili'i, mine'e noxou. ⁶⁷ La mimaisou Pita uxoxolu utu'e

✧ **14:64:** Liv 24:16; Ioa 19:7

navu, la sema ne mimatakisou la mivikalanu aloxo 'o,

“Nini kalumo, ngingi ngongou Iesu sie Naseleti ngexolu ane.”

⁶⁸ Ia anu musingisou lexe, “Eni alavusou vaikala ane nini nelemolu ne, uasi.” Anu mukala aloxo ne xe mukalu, la sou anu mulaa muuatulai no aitengaxu tani.

⁶⁹ Sema ne, mimaisou, la mivikalane'i ane'i ane itulutulu 'alai noxou aloxo 'o, “Anu ne, vile noxi'a ane.” ⁷⁰ Ia anu musingisou lexe uasi la.

Mixolu sevile kitu'a, la ta mitema ane mitulutulu 'alai noxou ne, mivikalanu aloxo 'o, “Manina, nini vile noxi'a ane, xo nini itema sie Xalilaia ane.”

⁷¹ Ia Pita muvikala pekia'u aloxo 'o, “Manina teitexi, eni alavusou itema e ngingi ngalelemolu ne uasi. Lexe eni akalavoingengi, la laixe lexe Lataua ukalusilosi.”

⁷² Anu muvikala aloxo ne, xe mukalu la alaxu vilesisi 'o, la koko'a mu'ava alaxu tameisou. La Pita muxavutalanu vaikalau Iesu lexe koko'a u'ava alaxu tameisou uao, ia anu usingisou alaxu tatalu lexe ulavusou uasi. La Pita ne, mutaloxu iii sou mutama.

15

Iesu Mutulu no Talaxu Pilato

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Ioa 18:28-38)

¹ ✧Xe ili'i no kakau manina, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila mo ta mitema sou lapuloto mo ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema latala, mipita sou mipotoxu Iesu. Xe

✧ 15:1: Luk 22:66

mukalu, la sou misakiinu sou milailixu noxou Pilato avolu.

² Anu Pilato mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Nini tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ne?”

La anu mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Ani, anu aloxo nini nelemolu ne.”

³ Ta tatila noxi'a ta aili'i milomu aloxo ne, la mileanu vaikala tavu'alo mulai noxou Iesu. ⁴ La Pilato mutali'isou la aloxo 'o, “Loxovaa, la nini nakoli vaikala vile ua 'o? Nini nelomusou lexe ane'i mileanu vaikala tavu'alo mune'e noxine.”

⁵ ✧Ia Iesu ukolinu vaikala vile la uasi. Anu aloxo ne, la sou Pilato mukuluke no anu.

⁶ Io, no voxo tila ane ne, la Pilato ulavusou sou ululusou itema vile uxolu no nano no taasou navunavu. Ta mitema me'asi ilavusou isosovosou itema vile. ⁷ No voxo ane ne, la itema vile ualasu lexe Valavasi ilo'a ta mitema se'i mixolu no taasou navunavu. Xo ane'i miavutinoxu 'oto'oto noxi'a ane'i ane isaxila'u tuala ne, la mive'a ta mitema se'i misoisoli. ⁸ Ioxe, ta mitema tavu'alo mixali noxou Pilato, la mitali'isouxu mii ane anu ulavusou u'oxo'oxonu tatei noxi'a.

⁹ Anu mukoline'i la muvikala aloxo 'o, “Ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ulai noxinge?” ¹⁰ Muvikala aloxo ne, xo mulavu lexe ane'i ta tatila noxi'a ta aili'i, tane'i masuau Iesu misevile, la sou milailixu sou mitulusou no anu vaivaikala. ¹¹ ✧Ia ane'i miavutinoxu opone'i ta mitema sou lexe ululusou Iesu uasi, ululusou Valavasisi ulai noxi'a.

¹² La sou Pilato mutali'isi'a la aloxo 'o, “Ngingi ngemasaxa lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxou

itema ane ngingi ngalemolu lexe tatananu tuala noxi'a ta Iutaia?"

¹³ Ane'i mikoli la mi'ava aloxo 'o, "Talilixu no ovu valautu!"

¹⁴ Anu mutali'isi'a aloxo 'o la, "Loxovaa? Anu mu'oxo susu ma'ia?"

Ia ane'i mi'ava tatila aloxo 'o, "Talilixu no ovu valautusi!"

¹⁵ Anu mululusou Valavasi mulai noxi'a, xo anu umasaxa lexe u'oxo aloxo ne sou ane'i i'osasu. Anu muvikalane'i ta mitema sou 'oto'oto lexe ane'i ipuapuasou. Mipuapuasou mukalu, la sou mu'italonu mulai no avo'a ta mitema sou 'oto'oto sou lexe ililixu no ovu valautu.

*Ta Mitema sou 'Oto'oto Mimolovila'isou Iesu
(Mat 27:27-30; Ioa 19:2-3)*

¹⁶ Xe ili'i, la ane'i ta mitema sou 'oto'oto milailixu Iesu mu'unalai no nano no vimelusou taasou itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Romu. La ane'i mi'avali'a ta mitema sou 'oto'oto latala mine'e mipita. ¹⁷ Ane'i mine'e mipita mukalu, la mitaanu tokolomo lauoinu noxou xe mipalipaxoxonu savovolulu ka mimuxaxu no kisou loxo kisivalu sou sosovo lexe Anu tatananu tuala vile ane. ¹⁸ Ane'i mi'oxonu aloxo ne xe mukalu, la sou mivikalanu aloxo 'o, "Anu ane, tatananu tuala noxi'a ta Iutaia!" ¹⁹ Xe mivavau kisou no anu lukae xe mituvetuvesou xe mitangatangatu mulu'elai no lia sou mi'itinu ualasou. ²⁰ Ane'i mimolovila'isou aloxo ne xe mukalu, la sou ane'i mixexeenu tokolomo lauolauoinu noxou. Ia mimulaxu tokolomoxu vaxa la. La sou milailixu sou lexe ililixu no ovu valautu.

*Mililixu Iesu no Ovu Valautu
(Mat 27:31-44; Luk 23:27-43; Ioa 19:17-27)*

21 ✧Itema vile ualason lexe Saimoni, tualason ne Kilene, anu Alekisanda ilou Rupusi mami'a. Anu molu no tuala vile 'alai ne Ielusalemu, ia mune'e mupolopepeene'i sou lexe u'unalai no tuala tila. Ane'i ta mitema sou 'oto'oto mimaisou, la mivikala pekia'u noxou lexe anu utavulenu ovu valautu noxou Iesu. 22 Ane'i mino'u Iesu sou milailixu no tuala ilemo lexe Xoluxata. Uala ane ne, laaxu lexe tuala sou ta mitema xavanane'i. 23 Ane'i milosou Iesu uaini ane mixiunu ilou lamalasile sou uxamuli navunavu uasi. Ia Anu uiexu uasi. 24 ✧Xe ili'i, la sou mililixu Iesu no ovu valautu. Ane'i mimila'anu tokolomou Iesu noxi'a vilevilesi. Ia ane'i mi'oxonu vila'i vile sou misosovosou lexe 'ei ane uno'u mii ma'ia ma'ia.

25 Ane'i mililixu Iesu no ovu valautu, la anu aso iou muxatele tami'a no kakau. 26 Vaikala e anu mususu no anu ne, ane'i mikaukavunu no pa'umolu aloxo 'o, "Tatananu Tuala Noxi'a Ta Iutaia Ane." 27-28 ✧Ane'i mililixa'a ta mitema tamei sou pakali no pa'umolu kalumo. Mililixu vile no avo tema xe vile mililixu no avo ae. 29 ✧Ta mitema mimuamua'i xe mipolopepeenu la milulu kisi'a sou mimolovila'isou la mivikala aloxo 'o, "Ae, nini namitema sou namamulonou tani tila noxou Lataua ka natulusou ulivu no voxo tatalusi ane. 30 Ioxe nini nalu'e no ovu valautu mo nini mene napamaulineni la."

31 Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto kalumo mimolovila'isou mo mivikala ngatongato'o noxi'a aloxo 'o, "Anu mupamauline'i ta mitema va'axa'a, ia Anu umomomo sou upamaulinu uasi. 32 Lexe nini Kalisito, tatananu

✧ 15:21: Rom 16:13 ✧ 15:24: Lex 22:18 ✧ 15:27-28: Ais 53:12 ✧ 15:29: Lex 22:7; 109:25; Mak 14:58

tuala ne Isilaeli, la ane 'alalae 'osi naxexee no anu ovu valautu mo nalu'e, mo sou nexi tamaisine, la sou tamuxamuxaxu tanexi ulai noxine.” Ta mitema tamei ane'i mililixa'a no pa'umolu ne, ilou mimolovila'isou kalumo.

Iesu Musoli

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Ioa 19:28-30)

³³ Aso mukulupa, la isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi, mole aso iou tatalu no 'olo'olovoxo. ³⁴ ✧Io, aso iou tatalu mukalu, la sou Iesu mu'ava tatila aloxo 'o, “Eloi, Eloi, lama savakatani?” Laaxu lexe, “Lataua noxilo, Lataua noxilo, loxovaa la nini nesu'aleli 'o?”

³⁵ Ta mitema se'i mitulutulu 'alai noxou ne, la milomusou vaikala ane ne, la mivikala aloxo 'o, “Ngalomu, Anu a u'avalou Eliasi.”

³⁶ ✧Ioxe, itema vile muiave mulai la muno'u kateni sou mutaa mulu'elai no uaini sixula. Xe mukalu, la mutotole vaxa no lukae telexu sou muienu no anu. Ia anu muvikala aloxo 'o, “Taxolu o, mo tamaisou. Eliasi une'e sou uno'u ulu'enu no lia male.”

³⁷ Ia Iesu muunga tatila mukalu, la sou Anu musoli.

³⁸ Iesu musoli, la lavalava e mulili no nano no tani tila noxou Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi mulai mupee no lia. ³⁹ Itema tila sou uulaxune'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ne, mutulu no talaxu Iesu. Anu mulolomusou Iesu mine muunga mo mumaisou mine musoli. La sou anu muvikala lexe, “Manina musuku, itema ane ne Anu Lataua 'Olu ane.”

⁴⁰ ✧Ia ta sema se'i a itutulu va'axu seville sou imamalei. Vile noxi'a ane Malia sie Maxatale, xe Malia ane Iakovo kitu'a ilou Iosesi neni'a mo Salome kalumo. ⁴¹ Iesu muxoxolu ne Xalilaia, la ane'i mimulimulinu sou misu'ulinu. Ta sema tavu'alo ilo'a Iesu minuna ne Ielusalemu ne, ane'i a itutulu kalumo.

Iosepu Mu'asixu Iesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Ioa 19:38-42)

⁴² Voxo ane ne, anu voxo sou lalaxi sou Voxo Tavuna. Mo anu a 'alai sou 'olovoxo. ⁴³ La sou Iosepu sie Alimatia, anu u'ume uasi, mulai noxou Pilato sou mulingau Iesu vasimolu. Anu ne, ta mitema itoxonu xo itema vile noxi'a ta tatila sou ipotosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema xe anu itema vile sou uxomaiou saxisaxila'u noxou Lataua sou une'e kalumo. ⁴⁴ Pilato mukuluke xo mulomusou lexe Iesu 'a musoli palea ne. La sou anu mu'avalou itema tila sou uulaxune'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto sou mutali'isou aloxo 'o, "Iesu 'a musoli io, uasi uao?" ⁴⁵ Itema ne muvikalanu mukalu, la sou Pilato mu'italonu Iesu vasimolu mulai noxou Iosepu. ⁴⁶ La sou Iosepu mulai muloto lavalava vile mae-naxu sou mune'e muno'u Iesu vasimolu mulu'e sou mukupoonu no anu. Mukupoonu mukalu, la sou muno'u vasimolu mulailixu no lulu vile. Lulu ne, mi'asou no tava'u maea. Xe mukalu, la sou mupipalo'u lavo'o tatila mune'e mutaloxu lulu anaxu no anu. ⁴⁷ Malia sie Maxatale ilee Malia ane Iosesi nenu a itutulu imamalei mo mimaisou tuala e mumulaxu Iesu vasimolu no anu.

16

Iesu Mutulu no Anu Soli (*Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Ioa 20:1-10*)

¹ Voxo Tavuna mukalu, xe ili'i la Malia sie Maxatale ilee Malia, Iakovo nenu mo Salome, ane'i milotonu ueli e tuma'u lailaixe sou milai lexe i'ulosou Iesu vasimolu no anu. ² No kakau manina no voxo vilesou lalotu va'a vile no mine aso upolosile, la ane'i milutusou milai no lulu. ³ No vote'i, la ane'i mivikalane'i ngatongato'o aloxo 'o, "Ei ane sou usu'ulinenge mo upipalo'u lavo'o e mimulaxu no lulu anaxu?"

⁴ Ia, ane'i ieli mutelo la mimaisou lavo'o toxoxa'a ne, uai la uasi. Mipipalou muxexe ne. ⁵ Ioxe, ane'i mi'unalai la mimaisou mauulu vile a uxoxolu no avo'a tema. Ia anu mutaa tokolomo maenaxu veveeni. Ane'i mimaisou la mikuluke. ⁶ Ia anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngakuluke mamu. Eni elavu lexe ngingi ngakakamuli Iesu sie Naseleti ane'i mililixu no ovu valautu. Anu a mutulu mo mumauli ne, anu uai 'o uasi. Ngamaisou tanixu ane ane'i mimulaxu no anu 'a. ⁷ ☆Ia, ngalai mo ngavikalane'i ta molomolou Iesu mo Pita lexe Anu 'a muulaxungengi mulai ne Xalilaia sou lexe ngamaisou ane, aloxo Anu mulemolu noxinge tei."

⁸ La mi'olo'olo xe mikuluke, la sou ane'i ta sema milaa miuatu no lulu la miiave. Ia ia'alou itema vile uasi, xo ane'i mi'ume.

☆ **16:7:** Mat 26:32; Mak 14:28

⁹* [Iesu mutulu mo mumauli no kakau manina no voxo vile 'ili'i no anu voxo Tavuna noxi'a ta Isilaeli. La sou muxali noxie Malia sie Maxatale tei. Ane sema e Iesu muxexene'i ta uleenu masua ta'uve mo muxatele tamei noxie. ¹⁰ Ane'i ta mitema e ilo'a Iesu imuamua'i ikekei a ixolu itatamasou. Ia ane mixali la mivikalane'i, ¹¹ aloxo 'o, "Iesu 'a mumauli mo eni emaisou ne." Ane'i milomusou vaikala noxie, ia imuxaxu tane'i no anu uasi.

¹² Xe ili'i, la ta molomolo noxou Iesu tamei mi'umesou tuala tila sou mimuamua'i milai. Ane'i milai xoo, la Iesu mupala'a noxi'a. Ane'i mimaisou la vasimolu ne iou vilemo. ¹³ La sou ane'i ilou milivu sou mia'aloi'a ta menexi'a pa'usi'a e ane'i mixolu 'ole. Ane'i milomusou a'alo noxi'a ilou, ia imuxaxu tane'i no anu uasi.

¹⁴ ✧Xe ili'i, la ta molomolo noxou Iesu mavulovexa vile mo mulelia vile mixolu sou i'ani'ani. La Iesu muxali noxi'a. Anu mulavixa'a xo ane'i imuxaxu tane'i no anu vaikalai'a ta mitema e mimaisou lexe Anu mutulu uasi.

¹⁵ ✧Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalutu mo ngalai no xalexalee tuatuala ukalusi mo ngaa'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a ta mitema e eni ekoine'i ukalusi. ¹⁶ ✧'Ei ane umuxaxu tanu noxilo mo i'ulosou, la sou Lataua upamaulinu. Ia 'ei ane umuxaxu tanu noxilo uasi, la anu utulu no anu vaivaikala. ¹⁷ ✧Lataua u'oxonu sosovo se'i no avo'a ta mitema ane'i ane imuxaxu tane'i noxilo. I'oxonu sosovo loxo. No anu xavi

* **16:9:** A'alo ane usoko no anu makovusou muxatele tami'a no ulai utalo no anu makovusou itemaxu vile ne, ta mitema sou lavulavu tavu'alo ixavutala lexe Maluko ukaukavunu uasi, male itema vile mukaukavunu ili'i. ✧ **16:14:** 1Ko 15:5 ✧ **16:15:** Apo 1:8 ✧ **16:16:** Apo 2:38 ✧ **16:17:** Apo 2:4; 8:7

noxilo, la ixexene'i ta uleenu masua. Mo ivikala no anu vaivaikala se'i ane ane'i ilavusou uasi.

¹⁸ ✧ Mo ane'i itetelisou sinana veveeni xe iixu lexa masua loxo peupeu 'o, ia umomomo sou u'oxone'i vile loxo 'o uasi. Xe imuxaxu avo'a noxi'a ta amitema e pipiena u'oxone'i, la ane'i imauli.”

¹⁹ ✧ Xe Tila Iesu muvikala aloxo ne mukalu, la Lataua muno'u mulailixu teitexi no opo loxotolo. Mulai la muxolu muva'isa'inu Lataua no avolu tema. ²⁰ ✧ Xe ili'i, la sou ta molomolo noxou milai no xalexalee tuatuala ukalusi sou mia'aloxu. Tila ilo'a mixaxai mipita xe mu'oxonu sosovo se'i muxali sou mu'oxonu pekia'u sou vaikala noxou.]

✧ **16:18:** Luk 10:19; Apo 28:3-6 ✧ **16:19:** Apo 1:9-11; 2:33-34

✧ **16:20:** Apo 14:3; Eva 2:3-4

Vaikala Noxou Lataua
The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata
language of West New Britain, Papua New Guinea
Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Pele-Ata long Niugini

Copyright © 2009 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Pele-Ata

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

4bfa18b4-9930-59a7-95c7-466b1629bee3